

## **Sammendrag**

Denne sosiolingvistiske studien undersøker språklig praksis blant fire unge trondheimere på den sosiale kommunikasjonsarenaen Messenger. Å bruke språk på sosiale medier har i de siste årene blitt en viktig del av unge menneskers hverdag. Den måten språket blir brukt på i disse sosiale mediene, i sammenheng med informantenes sosiale praksis offline settes under lupen i dette prosjektet. Samtaler hentet fra informantenes egne samtaler på Messenger, i tillegg til intervju, gir oss et godt innblikk i hvilke skriftpraksiser som eksisterer hos disse fire unge trondheimerne. I analysen av materialet ser man at det er eksisterer normer for hvordan man skal skrive på trondheimsk dialekt. Det finnes også normer som styrer hvilke situasjoner det oppleves å være akseptert å skrive på dialekt og i hvilke situasjoner de anvender bokmål. Jeg argumenterer for at språklig atferd på Messenger må sees i sammenheng med både identitet og autentisitet.

## **Abstract**

This sociolinguistic study examines the linguistic practice of four young “trondheimers” on the social communication arena Messenger. Using languages on social media have become an important part of young people's lives in recent years. The way the language is used on these social medias, in the context of informants' social practices offline is the main focus of this thesis. Conversations from the informants' own conversations on Messenger, in addition to interviews, can give us a good insight into the writing practices that occur with these four young “trondheimers”. In the analysis of the material, one can see that there are existing language norms for how to write “Trondheims” dialect. There are also norms that govern in what situations it is acceptable to write in dialect and in what situations one should write in standard Norwegian (bokmål). I argue that linguistic behavior on Messenger must be seen in the context of both identity and authenticity.



## Forord

Shit pomfritt! Da var det plutselig mai, og masteroppgaven er faktisk ferdig i tide. Det er derfor på tide å takke dem som har fått meg hit på normert tid.

Først og fremst må jeg takke de fire informantene mine for verdifulle bidrag. Takk for at jeg har fått innblikk i deres private verden. Uten dere hadde det ikke blitt noen masteroppgave!

Jeg ønsker også å rette en stor takk til min veileder Stian Hårstad. Takk for tips, råd, veiledning, kommentarer og samtaler. Tusen takk til Turi Marte, masterverkstedet ved ISL og sosiolingvistisk lesegruppe som også vært uvurderlige bidrag i denne prosessen.

En stor takk til samboeren min Robin for all den støtte og kjærlighet du har gitt meg. For ikke å glemme all den gode maten. Sist men ikke minst vil jeg takke Frida og Trude. Uten dere hadde masterskrivinga vært halvparten så gøy – minst!

Trondheim, mai 2018

Solveig Elise Strand

# Innholdsfortegnelse

<b>1. Innledning</b> .....	<b>1</b>
<b>1.1 Avhandlingens struktur</b> .....	<b>2</b>
<b>2. Sosiale medier som forskningsobjekt</b> .....	<b>3</b>
<b>2.1 CMC-forskning og det digitale språket</b> .....	<b>3</b>
2.1.1 Sosiale medier.....	4
<b>2.2 Sosiolingvistik</b> .....	<b>4</b>
2.1.2 Skriftvariasjon som sosiolingvistisk forskningsobjekt .....	4
2.1.3 Tidligere forskning i Norge .....	6
<b>2.3 Normativitet og rettskriving på sosiale medier</b> .....	<b>7</b>
<b>3. Metode</b> .....	<b>11</b>
<b>3.1 Bakgrunn for metodiske valg</b> .....	<b>11</b>
<b>3.2 Ethiske betraktninger</b> .....	<b>12</b>
<b>3.3 Forskerrollen</b> .....	<b>12</b>
<b>3.4 Informantene</b> .....	<b>13</b>
<b>3.5 Datainnsamlingen</b> .....	<b>14</b>
3.5.1 Samtaler.....	14
3.5.2 Intervju .....	15
<b>3.6 Koding av data</b> .....	<b>16</b>
<b>4. Teoretisk overblikk</b> .....	<b>19</b>
<b>4.1 Kodeveksling</b> .....	<b>19</b>
<b>4.2 Akkomodasjon, konvergens og divergens</b> .....	<b>20</b>
<b>4.3 Identitet og autentisitet</b> .....	<b>21</b>
<b>5. Resultater og analyse</b> .....	<b>23</b>
<b>5.1 Informantpresentasjon</b> .....	<b>23</b>
<b>5.2 Dialektmeldinger og de viktigste funnene</b> .....	<b>24</b>
5.2.1 Hva regnes som dialektmelding? .....	24
<b>5.3 Dialektskriving</b> .....	<b>27</b>
1. Kjennetegn på talemålsnær skrift .....	28
2. Ord som avviker fra dialekt.....	29
3. Ord som ble tematisert av informantene .....	31
<b>5.4 Hvorfor skriver de som de gjør?</b> .....	<b>34</b>
5.4.1 Hvorfor velger informantene dialekt?.....	34
5.4.2 Normer for dialektskriving .....	43
5.4.3 Rettskriving = rett skriving.....	45
5.4.4 Dialektskriving som identitetsbærende faktor .....	47
<b>5.5 Hvilken plass har bokmål i informantenes skriving?</b> .....	<b>49</b>
5.5.1 Dialekt vs. bokmål = harry vs. prippen? .....	53
<b>6. Konklusjon i lys av problemstillingene</b> .....	<b>55</b>
<b>Litteraturliste</b> .....	<b>58</b>

<b>Vedlegg</b> .....	<b>61</b>
<b>Vedlegg 1: Relevans for lektoryrket</b>	
<b>Vedlegg 2: Samtykkeskjema til informantene</b>	
<b>Vedlegg 3: Vurdering fra NSD</b>	
<b>Vedlegg 4: Intervjuguide</b>	



## 1. Innledning

Måten vi er sosiale på, har endret seg drastisk de siste tiårene. Tall fra forskning viser at folk i gjennomsnitt bruker hele to timer på sosiale medier hver eneste dag<sup>1</sup>. Vi har dermed fått nye arenaer å være sosiale på. Kommunikasjon har også endret seg i takt med dette. Språket på disse sosiale mediene er en stor del av måten vi bruker språk på i hverdagen. Det er dermed interessant å se på hvilke praksiser som eksisterer når det gjelder språklig atferd på sosiale medier. Dette prosjektets forskningsobjekt er språkbruk på den sosiale nettverkstjenesten Messenger. Mer spesifikt er fokuset rettet mot bruk av trondheimske dialekttrekk i skrift, undersøkt gjennom fire informanters faktiske skriftlige praksis og deres personlige synspunkter på egen og andres skriving. Messenger er en kommunikasjonsapp som tidligere var Facebooks egen meldingstjeneste. I dag er appen atskilt fra Facebook. Man kan også argumentere for at appen på mange måter har tatt over for SMS, spesielt hos unge. Informantene i dette prosjektet sier i hovedsak at de bruker SMS for å snakke med besteforeldre. Messenger blir med dette en viktig arena å studere, da det er en såpass utbredt kommunikasjonsarena hos unge i dag.

«Dialekt er trendy», skrev Berit Skog (2009) for nesten ti år siden. I 2013 skrev hun også at «dialekt er in» (Skog, 2013). I norsk sammenheng er det likevel lite som tyder på at Skogs *trendalarm* har fått fotfeste på forskning på språkbruk i sosiale medier. Før de sosiale mediene ble en del av folks hverdag, undersøkte Lars S. Vikør (2004) hvordan forfattere brukte dialekt gjennom litteraturen, blant annet i sangtekster som «Lys og Varme» av Åge Aleksandersen (Vikør, 2004, s. 250). Siden 2004 har det skjedd mye i den digitale verden. Blant annet har chatteappen<sup>2</sup> Messenger rukket å bli en naturlig del av ungdommers hverdag. Unge har nå mulighet til å bruke skrift på nye og mer kreative måter. Trekk som man tradisjonelt har sett på som muntlige blir skriftliggjort i kommunikasjonen. Jeg skal undersøke hva som preger fire informanters skriftlige praksis på Messenger. Den skriftlige praksisen innebærer både dialektskriving og skriving på normalortografi, i denne sammenheng bokmål. Denne avhandlingen vil si noe om hvordan trondheimsk dialekt brukes i skriftlig

---

<sup>1</sup> Statistikken er produsert av selskapet GlobalWebIndex. De har samlet inn data fra 18 millioer mennesker, i 40 forskjellige land. <https://forskning.no/media-mediavitenskap-sosiale-relasjoner-sosiologi/2017/09/fem-ar-av-livet-pa-sosiale-medier>

<sup>2</sup> Ordet *chat* står ikke oppført i *Bokmålsordboka*. Der får man i stedet opp formen *nettprat*. Som Lande (2017) bruker jeg også ordet på bakgrunn av at det er et etablert ord i både faglig og dagligdags diskurs. Lande (2017) konkluderer videre med at han mener det er en skremmende indikasjon at *chat* ikke står oppført i *Bokmålsordboka* nettopp fordi det sier noe om det store skillet mellom skriftnormal og faktisk språkbruk på internett.

kommunikasjon. Ved hjelp av samtaler fra chatteappen Messenger har jeg mulighet til å se på faktisk språkbruk hos informantene, og kan med det si noe om hva som kjennetegner deres dialektskriving. Med bakgrunn i dette har avhandlingen følgende problemstilling:

*Hva kjennetegner fire unge trondheimeres skriving på Messenger?*

I tillegg til den overordnede problemstillingen stiller jeg også spørsmål om hvilken plass talemålsnær skriving har på denne kommunikasjonsarenaen, og hvordan de fire informantene forklarer sine valg av skriftpraksiser på Messenger.

## **1.1 Avhandlingens struktur**

I kapittel 2 presenterer jeg det faglige forskningsfeltet oppgaven er en del av. Jeg ser nærmere på CMC-forskning og skriftvariasjon som sosiolingvistisk forskning. I tillegg ser jeg på hva rettskriving og normativitet innebærer på sosiale medier. Videre beskriver jeg i kapittel 3 oppgavens metodiske tilnæringsmåte, valg jeg har gjort og hvilke muligheter og utfordringer jeg har møtt i denne prosessen. Kapittel 4 inneholder en kort utbrodering av kodeveksling, akkomodasjon, identitet og autentisitet som sammen med bakgrunnskapittelet legger grunnlaget for den videre analysen. I kapittel 5 starter jeg med en presentasjon av de fire informantene etterfulgt av de viktigste resultatene. I samme kapittel drøfter jeg funnene jeg presenterer først i kapittelet. I denne analysen fokuserer jeg, i tillegg til problemstillingen, på to hovedspørsmål:

1. Hvilken plass har talemålsnær skriving på denne kommunikasjonsarenaen?
2. Hvordan forklarer de sine valg av skriftpraksiser på Messenger?

Til sist oppsummerer jeg kort hva undersøkelsen har vist om avhandlingens problemstilling.



## 2. Sosiale medier som forskningsobjekt

### 2.1 CMC-forskning og det digitale språket

Denne studien handler om språkbruk på internett, og det er derfor nødvendig å si noe om tidligere forskning på nettopp språk og internett i sammenheng. De første studiene innenfor området som kalles *computer-mediated communication* (CMC), ble utgitt på 1980-tallet. Videre på 1990-tallet vokste interessen for dette forskningsområdet (Stæhr, 2015, s. 154). I starten var man opptatt av spesifikke språktrekk, selve mediet og sjangerrelatert språkvariasjon. Man fokuserte hvordan man uttrykker seg på forskjellige medier. Androutsopoulos og Ziegler (2004) argumenterer for at denne tradisjonen nedtonet den sosiale diversiteten og viktigheten av de individuelle brukerrelaterede faktorene. Det var en skillelinje mellom online og offline språkbruk, og de sosiale faktorene som ellers preger språkbrukerne i den virkelige verden ble ikke vektlagt. Dermed lå fokuset på at språk på internett var et eget fenomen. Et eksempel på denne tendensen finner man hos David Crystal (2001), som introduserer begrepet *netspeak*. Begrepet defineres som en språkvarietet som kun er forbeholdt ulike internettarenaer, og dermed er atskilt fra språkbrukernes offline verden. Det er nettopp dette aspektet Androutsopoulos og Ziegler (2004) trekker frem når de diskuterer den gamle tradisjonen; det sosiolingvistiske ved språkbruk på internett ble nedprioritert. I senere tid har det skjedd et skifte i CMC-forskningen fra å være medieorientert til å bli brukerorientert fokus, hvor de sosiale aspektene rundt språkbruk og sosiale medier har vært sentral (Stæhr, 2015, s. 155).

I tidlig forskning var det heller ikke noe fokus på interaksjon med språkbrukerne. Forskerne undersøkte språk på internett, uten å ha kontakt med de aktive språkbrukerne. Skiftet fra medieorientert til brukerorientert forskning endret også dette. For å forstå individers språkbruk i sosiale medier er det også viktig å forstå individenes livsverden. Andreas Stæhr (2015, s. 155) mener at kontakt mellom språkbrukeren og forskeren er en nødvendighet for å undersøke de sosiale aspektene ved språkbruk. Han understreker at å kombinere studier av språkbrukernes online og offline verden, er noe som kan oppnås ved å gjennomføre intervju i sammenheng med online empiri. Liknende utsagn finner vi hos Marika Lüders (2007), som sier at: «For å forstå moderne sosial interaksjon må vi se på sjongleringen mellom online og offline kommunikasjon» (Foss, 2008). Mine undersøkelser bygger også på dette synes. Dette prosjektet er en sosiolingvistisk studie av språkbruk på nett, og de sosiale aspektene hos språkbrukeren er derfor viktigere enn selve mediet i seg selv.

### 2.1.1 Sosiale medier

Tina Thode Hougaard (2014, s. 40) diskuterer om det er et behov for en begrepslig presisering når det gjelder de nye mediene. Hun trekker frem at sosiale medier står sentralt når man diskuterer utviklingen av skriftspråket. Hougaard refererer til det hun undersøker som *medieret social interaktion*, som omfatter de forskjellige medier og kommunikasjonsformer på internett. I og med at denne undersøkelsen ser på språkbruk på et *privat sosialt medium*, blir Hougaards referanse til *medieret social interaktion* gjeldende for dette prosjektet. Inntoget av sosiale medier har endret måten vi kommuniserer på og måten vi er sosiale på. Sosiale medier befinner seg mellom det private og det offentlige, hvor man kan nå ut til en uendelig mengde mennesker – eller bare til folk man kjenner. Internasjonal forskning viser til at folk i snitt bruker om lag to timer hver eneste dag på ulike sosiale medier. Tiden man bruker her, tas fra tid hvor man tidligere kanskje ville ha vært sosial i den analoge verden (Amundsen, 2017). Måten vi er sosiale på har endret seg. Interaksjoner foregår ikke bare ansikt til ansikt, og kommunikasjonen endres deretter. Men hvor sosialt er det private mediet Messenger? Kan man snakke om grader av hvor sosiale eller private de digitale mediene er? Hvis vi i realiteten bruker rundt to timer hver dag på disse mediene, er det en viktig del av vår sosiale hverdag – og kan derfor si noe om hvordan man danner et sosialt selv.

## 2.2 Sosiolingvistik

I sosiolingvistikken er den tradisjonelle oppgaven å forstå hvordan folk snakker begrunnet i forskjellige sosiale kontekster, språks sosiale funksjon og måten språket blir brukt for å skape mening (Lillis, 2013, s. 2). Det primære fokuset har vært på det muntlige språket, og de sosiale forholdene som omgir språkbrukerne. Denne oppgaven fokuserer på hvordan dialekt – et muntlig trekk – kan praktiseres gjennom skrift på sosiale medier. Dette er et tema som ikke har vært mye undersøkt i tidligere forskning, siden det primære fokuset har vært det muntlige språket. Hvilken forskning og teori om skriftvariasjon i sosiolingvistikken må vi se nærmere på. Forskningen som er gjennomført i Norge på området, presenteres i 2.1.3.

### 2.1.2 Skriftvariasjon som sosiolingvistisk forskningsobjekt

Språket og den sosiale verden former hverandre, men det gjelder ikke bare det *muntlige* språket. Barbara Johnstone (2000, s. 121) argumenterer for at det folk *skriver* også bidrar i denne prosessen. Hun mener det kan argumenteres for at en sosiolingvistisk studie av mennesker som lever i en *skriftlig verden*, eller en skriftkultur, må inkludere hvordan de

skriver og hvordan de anvender skrift. Som vi har vært inne på har sosiale medier endret menneskers språklige praksis, ved at skriftspråklige praksiser nå er en del av den daglige kommunikasjonen vi har med hverandre (Stæhr, 2015, s. 154-155). Det vil si at vi bruker skrift på en annen måte enn før, og det er derfor interessant å se på hvilke regler og normer som eksisterer blant språkbrukerne.

Muntlig tale har tradisjonelt blitt sett på som det mest naturlige språket, sammenlignet med skrift. De fleste mennesker snakker før de skriver, og siden det skriftlige språket er underlagt noen rettskrivningsnormer, kan det skriftlige anses som noe mer konstruert (Lillis, 2013). Et liknende argument finner vi hos Vikør (2004, s. 12) som skriver at forholdet mellom tale og skrift er et av de grunnleggende problemene i språkvitenskapen. På den ene siden handler det om at skrift er en reproduksjon av tale, og på den måten at de er avhengig av hverandre. På den andre siden er skriften uavhengig av talen. Samtidig argumenterer Johnstone (2000) og Stæhr (2015) for at vi lever i en verden hvor en ny type skriftlig praksis preger menneskenes hverdag, og at vi på den måten må se på skrift med nye øyne. Man kan havne i den fellen at man fokuserer så mye på at skrift trenger koder, standarder og normer, at man går glipp av de domenene hvor skrift kan gi oss innblikk i folks sosiale verden (Lillis, 2013). Lillis (2013) argumenterer for at dersom vi ser på den nye skriftkulturen som en ressurs, kan vi få innblikk i sosiale faktorer.

I dette prosjektet utfordres tanken om de reglene som tradisjonelt er forbundet med skrift. Lars S. Vikør skriver i sin artikkel «Begrepet standardtalemål – forsøk på ei opprydding» (2009) om forholdet mellom skrift og tale, og standardisert og ustandardisert språk. Her skriver han blant annet at ustandardisert skriftspråk, som for eksempel chattespråk, ikke har status som skriftspråk, men kun er en skriftlig reproduksjon av talespråk. Samtidig hevder han at det ikke finnes noe ord for begrepet ustandardisert skriftspråk, og at det nesten alltid vil være et individuelt fenomen. Med dette sier han at det ikke finnes noen normer for hvordan man skriver ustandardisert skriftspråk, og at de normene som eksisterer, vil være opp til hver enkelt (Vikør, 2009, s. 53). Bruk av dialekt som skriftspråk må altså ses på som en ustandardisert skriftnorm. Men som denne oppgaven skal forsøke å belyse, ser det ut til at det kan eksistere noen normer blant informantene for hva som oppfattes som akseptabelt med tanke på bruk av dialekt i skrift som skriftspråk. Dette utfordrer den tradisjonelle tanken om at skrift må være standardisert.

### 2.1.3 Tidligere forskning i Norge

Thor Magnus Lande (2017) har gjennomført en studie av språk og samtale i en gruppechat på Facebook<sup>3</sup>. Han konkluderer blant annet med at det sosiale livet på og utenfor nettet må ses i forhold til hverandre. I tillegg sier han at det vennegruppegenererte normfeltet er både uregulert og liberalt når det gjelder standardortografi. Han mener at fraværet av metaspråklige kommentarer til brudd på rettskrivingsnormalen, i tillegg til bruddene, peker på at det er et uregulert normfelt (Lande, 2017, s. 101-102). Hans funn er et viktig bakteppe for denne oppgaven. Med tanke på selve mediet er nok dette også den oppgaven som ligner mest på dette prosjektets utgangspunkt. Likevel er ikke dialekt et hovedfokus i Landes oppgave. Åshild Isdal (2009), Liv Ragnhild Evjen (2011) og Audhild Gregoriusdottir Rotevatn (2014) er tre andre som har skrevet om dialektbruk som skriftlig praksis. Første- og sistnevnte tar for seg dialekt på Facebook, mens Evjen ser på bruk av dialekt i debattforum i nettaviser. Det disse studiene har til felles, er at de inneholder skriftlig empiri som setter lys på hvordan dialekt faktisk brukes, altså hva det innebærer å skrive på dialekt, men også om de sosiale aspektene rundt det å skrive på dialekt. Jeg vil trekke linjer mellom disse studiene og min egen. Isdal (2009) fokuserer i sin oppgave på dialektbruk på Facebook, og andre brudd på normalortografien som for eksempel tegnsetting og innslag fra engelsk. Hun intervjuet tre informanter gjennom chattekanalen MSN, i tillegg til at hun diskuterte emnet sitt i en diskusjonsgruppe med venner på Facebook. Hovedfunnene hennes var i hovedsak at Facebook-språket er talemålsnært og annerledes enn det normerte skriftspråket. I likhet med mitt prosjekt, så Isdal også på noen skriftlige praksiser i sosiale medier.

Som nevnt tidligere undersøkte Liv Ragnhild Evjen (2011) dialekt i skriftspråket i debattforum tilknyttet tre norske nettaviser. Hun undersøkte hvordan dialekt varierer basert på geografisk tilhørighet og samtaleemne. Som nevnt tidligere så Lande (2017) nærmere på språk og samtalestil i en gruppechat, dette favnet også om dialektbruk i chatten. Likheten mellom disse to studiene er at de har begge har en definisjonsavklaring for å beskrive hva en dialektmelding er. Evjen (2011, s. 44) satte opp fire kriterier for å avgjøre hva som ble regnet som dialektmelding:

- 1) Innlegget inneholdt språkbruk som avviker fra de fastsette skriftnormalane.
- 2) Avviket er dialektale, det vil seie at trekk som smilefjes, forkortinger, innslag av engelsk osv. ikke blir rekna med.

---

<sup>3</sup> Lande skriver at han har undersøkt en gruppechat på Facebook. Siden 2014 har chatteappen Messenger vært en selvstendig app, atskilt fra selve Facebook-appen. Denne oppgaven ser på samtaler på Messenger, men det er altså samme sosiale medium som det Lande har fokusert på i sin masteroppgave.

- 3) Avvika er morfologiske eller fonologiske. Syntaktiske avvik blir ikkje rekna med.
- 4) Innlegget inneheld meir enn eitt avvik.

Evjen nevner at hun ikke vurderer syntaktiske avvik som dialektmeldinger, fordi hun mener det må regnes som overdialektale talemålstrekk. Lande (2017) hentet også inspirasjon fra disse kriteriene, og satte opp følgende forklaring på hva som betraktes som dialektmelding i hans oppgave: «En dialektmelding er en melding som inneholder minst ett morfologisk eller fonologisk trekk som er dialektalt motivert» (Lande, 2017, s. 86). Det er altså en sammenheng mellom disse to forklaringene. Begge sier noe om hva en dialektmelding må inneholde. Enten på bakgrunn av spesifikke avvik fra skriftnormalen, eller at det inneholder trekk som er dialektalt motivert. I min definisjon av hva en dialektmelding er, har jeg tatt inspirasjon fra hva andre har gjort før meg. Dette kommer jeg tilbake til i 5.2.1 i analysekapittelet.

### 2.3 Normativitet og rettskriving på sosiale medier

«Eit formelt standardisert skriftspråk – ein *skriftnormal* – eksisterer som ein eigen varietet med ei særeiga normkraft i seg sjølv. Det dannar grunnlaget for folks oppfatning av kva som er ‘korrekt språk’» (Vikør, 2004, s. 17). Som Vikør beskriver, vil det standardiserte skriftspråket fungere som en rettesnor for hvilke oppfatninger folk har om korrekt språk. Med andre ord eksisterer det, på grunnlag av koder og regler, normer for hvordan man skal skrive. Han beskriver en type skriftspråk som oppstår når man skriver talemålsnært. Mens standardiserte skriftspråk har en indre normkraft, vil ikke et ustandardisert skriftspråk inneha de samme kreftene når det gjelder normer. Vikør mener at folk generelt ikke vil kunne avgjøre om et slikt skriftspråk er riktig eller ikke. Dermed blir det opp til alles internaliserte normer, intuisjonen, å avgjøre om det er en korrekt representasjon av talemålsvarietetten skriftspråket representerer (Vikør, 2004, s. 17-18). En slik beskrivelse av ustandardisert talemål, representert gjennom skrift, er gjeldende også i mine undersøkelser. Både internaliserte og sosialt betingede normer er vanskelig å måle, men gjennom undersøkt praktisk språkbruk kan man peke på noen normtendenser.

Det er hensiktsmessig å definere normbegrepet nærmere. «Normer kan generelt sies å være den typen forestillinger som får oss til å handle konformt, altså oppføre oss på liknende måte som andre i våre sosiale omgivelser» skriver Mæhlum (2008, s. 90). Normer er forestillinger som er et resultat av tidligere erfaringer. Erfaringene er knyttet til vår tolkning av andres

atferd og oppfatninger, og som alle sosiale konvensjoner er de i konstant forandring. Det er ofte det standardiserte og formaliserte skriftspråket man tenker på når det gjelder språklige normer. Når man snakker om talespråket, er det ofte snakk om internaliserte normer – de normene som styrer språkbruken (Mæhlum, 2008, s. 90).

Som Andreas Stæhr (2015, s. 156-157) skriver, er man som språkbruker underlagt forskjellige normsentre, som er avhengig av forskjellige sosiale formål. Det vil si at det vil variere fra situasjon til situasjon hva man ser på som korrekt, ukorrekt, godt eller dårlig språk. Med andre ord vil det i en undersøkelse av språklig praksis på sosiale medier være vanskelig å sette opp noen klare rammer for normer som eksisterer, nettopp fordi det vil variere fra person til person, og fra de ulike situasjonene de inngår i. Mæhlum (2008, s. 90) trekker frem at internaliserte normer ofte er ubevisste. Det betyr at språkbrukeren sjelden tenker over sine språklige valg. Dette kan tyde på at informantene i denne undersøkelsen har vanskelig med å beskrive sine språklige veivalg.

Man kan eksistere i flere normsentre på samme tid, for eksempel kan man etablere normer innad i forskjellige vennegrupper. Dette kaller Stæhr (2015, s. 156) som *vennegruppegenererte normer*. Det handler altså om hvilke sosiale og språklige handlinger som blir oppfattet som korrekte, innad i forskjellige grupper, eller i deler av befolkningen. Stæhr (2015, s. 156) påpeker at man derfor må se på normativitet på sosiale medier som *polysentrisk*. Språkbrukeren vil føle at hun står til ansvar for å opprettholde språklige normer knyttet til forskjellige normsentre, gjerne konkurrerende sentre på samme tid. Det kan være snakk om ubevisste normer som Mæhlum (2008, s. 90) trekker frem, hvor man bruker én form for språk i samhandling med noen – og en annen form med andre. Slike valg gjør språkbrukere hele tiden, både bevisst og ubevisst.

Stæhr (2015) trekker også frem et annet viktig aspekt, nemlig at det eksisterer implisitte normer også når man skriver på sosiale medier. Dette står i motsetning til for eksempel Mark Sebba (2012, s. 5), som beskriver språkbruk på internett som et «unregulated orthographic space». Med dette mener Sebba at den digitale teknologien har gitt oss nye arenaer hvor standardortografien blir tilsidesatt, og språket dermed ikke er underlagt noen skriftlige normer eller regler. Som nevnt fant Isdal (2009) at språket på Facebook inneholdt brudd på normalortografien og gikk bort fra skriftstandarder. Selv om man går bort fra

normalortografien, kan man diskutere hvor vidt det er fritt fram når det gjelder staving og skriftlige koder.

Androutsopoulos (2015, s. 29-30) trekker frem at bruk av dialekt i skrift har konsekvenser både på mikro- og makronivå hos individet. På mikronivå handler det om stavingsvariasjoner, og på makronivå om skriftspråklige repertoar. Samtidig pekes det på at det finnes bevis på at språkbrukere heller utvider sine ressurser i det skriftlige når man utvikler nye måter å skrive på. Ukonvensjonelle måter å stave på i digital skriving, erstatter dermed ikke standardortografien eller påfører skade på rettskrivingen. Derimot argumenteres det for at nye måter å skrive på kan gi positive konsekvenser for det normerte språket. Til tross for at jeg i mine intervju ikke spurte eksplisitt om rettskriving, tok alle informantene opp viktigheten med «å skrive rett». En slike tanke vil være en motvekt til Sebba (2012, s. 5) som nettopp beskriver det som et uregulert rom, hvor «alt er lov». Dette mener Stæhr (2015) er en myte. Det eksisterer nemlig mange sett av normer og regler på disse plattformene – og man blir sanksjonert dersom man bryter med disse. Stæhrs (2015) undersøkelse om normativitet på sosiale medier gjelder danske forhold. Den sanksjoneringen han nevner, trenger ikke å foregå på samme måte i andre språksamfunn. Det er likevel et interessant funn, som kan si noe om hvilke prosesser som utspiller seg med tanke på normbrudd.

Mange påstår at språkbruk på sosiale medier kan føre til skader på rettskriving. Stæhr (2015, s. 162) påpeker at den offentlige debatten har vært preget av et syn på kommunikasjon på internett som er en trussel for standardspråket og standardortografien. I desember 2017 publiserte *Aftenposten* en artikkel hvor de tar opp dialektbruk i skriftlig form, og da spesielt i SMS (Magerøy, 2017). Her trekkes det frem at lærere er bekymret for at elever skal bruke uformelle former eller dialekt i tekster i skolesammenheng. Androutsopoulos (2015) mener det motsatte. Han mener at bruk av dialekt heller vil gi oss flere ressurser som kan utvikle folks skrivekyndighet. «Dialektene blir skriftliggjort på en helt annen måte enn før», sier Helene Uri i artikkelen fra *Aftenposten*. Dialekt har fått en opptur og brukes i skriftlig form på nye arenaer og på nye måter. Med den nye teknologien har dialektene blitt tatt i bruk som skrift, på en uformell og individuell måte. Hougaard (2014, s. 59) forklarer hvordan språklige trekk på sosiale medier kan betraktes:

Medialektale træk kan på den ene side betragtes som afvigelser fra rettskrivningen og vil dermed i visse situationer blive betragtet som enten fejl eller dårligt sprog, mens de på den

anden side angives som hyppigt anvendte i visse medier og dermed på langt sigt kan komme til at fungere som utvidelse af skriftsproget.

Hun sier altså at brudd på normalortografi kan betraktes som feil i visse situasjoner, og som en utvidelse av skriftspråket i andre. Om det gir utslag som ressurs eller skade for standardskrift og normalortografien, kunne ha vært et interessant tema å undersøke med tanke på norske forhold, men det er ikke noe som denne oppgaven fokuserer på. Det som er viktig er at disse medialektale trekkene både betraktes som feil eller dårlig, men også en ressurs.



### 3. Metode

#### 3.1 Bakgrunn for metodiske valg

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for oppgavens metodologiske tilnærming. Jeg vil forklare hvordan jeg har samlet inn, behandlet og analysert empirien, og hvilke valg som ligger bak de ulike delene av datainnsamlingen. Begrepet metode er en betegnelse på de redskapene vi anvender for å finne svar, svare på problemer og bidra til økt kunnskap. De metodologiske valgene er gjort for å kunne svare på oppgavens forskningsobjekt. Det er avgjørende for resultatene i denne studien at metoden er todelt, da kombinasjonen av online og offline empiri belyser ulike deler av det jeg ønsker å finne ut. Aksel Tjora (2017) fremhever at man som forsker må ta hensyn til at de metodiske valgene har stor innvirkning på hva man får ut av empirien. Dersom valgene er gjennomtenkte og faglig begrunnet, vil man som forsker få igjen for dette gjennom hele prosjektets gang.

Opgavens metodologiske tilnærming er todelt. Jeg har samlet inn samtaler fra informantene, som anvendes for å avdekke kjennetegn i informantenes dialektskriving. Disse kjennetegnene uttrykkes gjennom kvantifisering, og er på den måten kvantitativ. Likevel er metoden i hovedsak kvalitativ, på grunn av et lite informantutvalg. Kvalitative studier har gjerne fokus på informantenes opplevelser, og da hvilke konsekvenser disse opplevelsene og meningene har (Tjora, 2017, s. 24). Slik informasjon er det vanlig å tilegne seg gjennom for eksempel intervjuer. Som Kvale og Brinkmann (2011) skriver, kan man gjennom intervju få innsikt i informantenes (daglige) livsverden uten vitenskapelige begreper. I tillegg skriver Tjora (2017, s. 113) at et dybdeintervju kan være en måte å få informantene til å føle seg mer komfortabel i situasjonen på, og derved opprette en sikker arena for refleksjon rundt et tema. Som et supplement til de kvalitative intervjuene kan den større mengden samtaler si oss noe om tendenser i materialet. Kvantitative studier kan gi oss en større oversikt over hvor ofte et fenomen forekommer, og gir ofte større mulighet til å beskrive noe som representativt. Tallene som presenteres, er likevel ikke store mengder, og det kan derfor diskuteres i hvor stor grad de bidrar til økt representativitet. Dette aspektet diskuteres nærmere under 3.3. Forskerrollen.

Dette prosjektet benytter slike intervju som Tjora (2017, s. 113-114) skisserer, for å avdekke informantenes opplevelser om språklig praksis på sosiale medier. I tillegg til intervju har jeg gjennom informantenes egne personlige samtaler på chattekanalen Messenger fått et innblikk

i informantenes verden, og kjennskap til deres språklige praksis på sosiale medier. Gjennom en kombinasjon av online empiri og offline intervju dannes muligheten til en større forståelse av hvordan informantenes verden er, og da også informantenes språklige praksis. En slik kombinasjon av online og offline data er noe som nevnt i 2.1 blant annet forskere som Andreas Stæhr også bruker i sine studier, for å kunne få større innsikt i informantenes sosiale og språklige liv.

### 3.2 Etske betraktninger

Å forske på internett fører umiddelbart med seg noen etiske dilemmaer som man må ta i betraktning underveis. Jo større sårbarheten er for informantene, jo større forpliktelse har forskeren til å beskytte dem (Lüders, 2015, s. 81). I og med at jeg har fått tilgang til en plattform som må regnes som privat, stiller det strenge krav til informasjon og anonymitet. Dette innebærer at jeg har hatt ansvar for å beskytte både informantenes anonymitet, men også alle som er en tredjepart, altså samtalepartnerne, i det skriftlige materialet. Anonymitet er nok derfor det aspektet som har vist seg å være mest komplisert. Gjennom samtaler med NSD – Norsk senter for forskningsdata ble det avklart at alt var i orden dersom informantene mine sensurerte materialet før jeg fikk det tilsendt. Ingen identifiserende informasjon om samtalepartnerne har derfor vært tilgjengelig for meg i datamaterialet. I tillegg fikk jeg godkjenning fra NSD til å få tilgang til relasjonen mellom informant og tredjepartene, som informantene fikk avklart gjennom intervjuet. Her fikk de kategorisert samtalepartnerne i større kategorier som «nær familie», «annen familie», «venn», «kollega» også videre. På denne måten sikres anonymiteten hos tredjepart, samtidig som relasjonene kan anvendes som faktor i analysen.

Informantene fikk tilsendt et informasjonsskriv (se vedlegg 2), hvor de fikk all den informasjonen de trengte om prosjektet, anonymitet, databehandling og lagring av personidentifiserende detaljer. Prosjektet ble godkjent av NSD (se vedlegg 3) etter forsikring om at anonymitet var sikret hos alle parter.

### 3.3 Forskerrollen

*Pålitelighet, gyldighet og generaliserbarhet* er begrep Tjora (2017, s. 231) nevner som kriterier for kvaliteten på kvalitativ forskning. Man har altså et ansvar for at de dataene som innhentes, blir behandlet på en pålitelig og god måte. Tjora (2017, s. 239) beskriver

viktigheten av at de konsepter eller teorier man legger frem, også må ha gyldighet utover ens eget arbeid for å kunne kvalifisere som god forskning. Om den dataen man samler inn og behandler, fører til et pålitelig arbeid, er et sentralt spørsmål. Dette kan ha sammenheng også med forskerens rolle og innvirkning på prosjektet.

Som Tjora (2017, s. 235) poengterer, er man innforstått med at en fullstendig nøytralitet ikke kan eksistere når man driver med fortolkende kvalitativ forskning. Dette innebærer at forskerens rolle i sammenheng med temaet som undersøkes, må redegjøres for. I dette tilfellet passer jeg selv inn i kriteriene til å være informant. Jeg tar altså med meg noen tanker om dialekt som skriftspråk inn i undersøkelsen. Jeg har gjennom hele prosjektet vært bevisst på min nærhet til oppgavens forskningsobjekt, men man kan altså ikke se bort fra at det likevel kan ha farget intervjuene og måten jeg tolker empirien på. Nærheten til informantenes situasjon kan være positiv og negativ (Tjora, 2017, s. 235). Den største fellen er at jeg kan ha vært for forutinntatt. Samtidig kan det ha gitt meg et godt utgangspunkt med tanke på kunnskap og ideer innenfor temaet. Det kan påvirke det helhetlige arbeidet med at jeg analyserer empirien med min trønderske intuisjon.

Informantutvalget i dette prosjektet består av kun 4 informanter. Man kan derfor ikke overføre resultatene til alle unge trondheimere, og på den måten blir ikke resultatene generalisert for å gjelde alle som måtte kjenne seg igjen som «ung trondheimer». Likevel antar jeg at prosjektet kan belyse informantenes opplevelser av dialekt som språklig praksis på Messenger, og at det på den måten kan gi et innblikk i deres verden. Selv om utvalget er relativt lite, kan empirien si noe om disse fires språklige praksis. De kvantifiseringene som blir gjort er representativt for disse fire, men gjelder altså ikke alle unge trondheimere. De fire informantene har bokmål som hovedmål og bruker i tillegg dialekt i skrift, og oppgir å skrive talemålsnært. Dersom man ser bort fra at man ikke kan generalisere på grunn av oppgavens begrensede utvalg, kan man likevel snakke om tendenser innenfor disse unge trondheimernes skriftlige og sosiale praksis, som må antas å gi et inntrykk av hvordan de skriver på sosiale medier.

### **3.4 Informantene**

Da informantutvalget nettopp er såpass lite, er det hensiktsmessig at de «unge trondheimerne» er relativt like i alder. Kriteriene for informantene er altså at de skal være fra Trondheim og være i alderen 20–25 år. Informantene har vokst opp i fire forskjellige bydeler i Trondheim. Nå bor to av dem i Oslo, en i Ålesund og en i Bodø hvor de flyttet for å studere. I og med at

de har flyttet til andre byer, har de fått et større nettverk, hvor de ofte er i kontakt med mange fra forskjellige deler av landet. Dette aspektet trekkes frem i analysekapittelet.

I og med at jeg ønsket å anvende personlige samtaler som data i denne oppgaven, valgte jeg å spørre venner om de kjente noen som kunne tenke seg å delta. Alle informantene er derfor bekjente eller venner av venner. Jeg valgte å gjøre det på den måten for å legge til rette for et tillitsforhold mellom meg og informantene. Dette med tanke på at det kan oppleves som veldig personlig å skulle utlevere private samtaler til et masterprosjekt. Likevel har jeg ikke snakket med noen av dem på Messenger på et tidligere tidspunkt, så jeg kjente ikke til deres språklige praksis. Det som kan ha vist seg å være problemet med at jeg hadde kjennskap til alle på forhånd, er mengden informasjon de kan ha fått om prosjektet før intervjuene. Dette diskuteres nærmere i 3.5.

Et annet spørsmål jeg har stilt meg ofte gjennom prosessen, er hvor bevisste informantene er på egen språkbruk. Som språkforsker innehar man mest trolig et annet begrepsapparat om språk enn det andre på samme alder har. Dette må jeg være klar over i arbeidet, og se på deres ideer om språk med forbehold om at de kanskje ikke er så bevisste som det gis inntrykk av. Jeg har ikke tatt det som en selvfølge at informantene innehar den samme metaspråklige bevisstheten som språkekspertene har. Dette diskuteres blant annet i 5.4.3, hvor jeg diskuterer hvor vidt informantenes utsagn om riktig grammatikk stemmer overens med språkforskeres mer definerte versjon av dette (sjekk om det faktisk er det jeg gjør). Man kan også sette spørsmålstegn til hva informantene mener når de snakker om å skrive på dialekt. Hvor langt utenfor normalortografien beveger de seg? Hvilke normer eksisterer, som de bevisst eller ubevisst er underlagt? Det som likevel er viktig å poengtere, er at det er informantenes egne meninger om eget og andres språk som kan gi oss et større perspektiv når det gjelder språkbruken deres.

## **3.5 Datainnsamlingen**

### **3.5.1 Samtaler**

I dette prosjektet undersøkes det sosiale mediet Messenger. Messenger er et privat sosialt medium, og tilgangen til empirien er derfor bestemt av informantene. Det skriftlige materialet som ligger til grunn for denne oppgaven, er 30 samtaler som informantene har plukket ut. Informantene fikk instruksjoner om at de skulle sende alle samtaler de hadde hatt mellom 1. og

15. november 2017, som de var komfortable med å dele. Informantene mottok informasjon om prosjektet i slutten av november, så samtalene skulle altså være fra før de hadde fått tilsendt informasjon. Dette for at samtalene ikke skulle ha foregått med visshet om at de skulle anvendes i et masterprosjekt. Hver av informantene har sendt meg samtaler av ulik lengde, som er skrevet både på bokmål og dialekt. Dersom jeg hadde utvidet tidsrommet samtalene skulle være fra, hadde jeg kanskje fått enda flere samtaler som kunne ha vært nyttig for oppgaven. Grunnen til at jeg valgte et såpass begrenset tidsrom, var at informantene ikke skulle føle seg overveldet av mengden arbeid. Likevel består de 30 samtalene av 224 enkeltmeldinger, noe som i sammenheng med intervjuene kan belyse aspektene ved oppgavens problemstilling.

Hvordan kan man vite at de ikke bare har plukket ut «de beste eksemplene»? Dette er et spørsmål jeg har stilt meg gjennom prosessen, nettopp fordi jeg ikke har fått noe innsyn i nevnte del av innsamlingen. Dette er jo den delen av datainnsamlingen informantene har gjennomført helt på egen hånd, og jeg har derfor ikke hatt kontroll over hvilke samtaler de valgte og hvilke de valgte bort. Jeg velger uansett å se på de samtalene jeg har fått, som noenlunde representative for hvordan deres språklige praksis er. Det er likevel en problemstilling jeg har tatt i betraktning gjennom arbeidet med empirien.

### **3.5.2 Intervju**

Jeg har hatt individuelle samtaler med de fire informantene, hvor intervjuene ble gjennomført i desember 2017 og januar 2018. Hensikten med å gjennomføre intervju var å få tilgang til informantenes egne refleksjoner rundt det å anvende dialekt som skriftspråk på sosiale medier. En metodisk utfordring er at informanter ofte ønsker å svare «riktig» på spørsmålene, for å fremstå i et godt lys hos den som intervjuer (Tjora, 2017, s. 150). I dette tilfellet var det for eksempel viktig at jeg ikke brukte begreper før informantene selv hadde brukt dem. Dette gjaldt spesielt begreper som «dialekt» eller «skrive på trøndersk», dette for at de svarene jeg fikk, skulle være informantenes egne meninger om temaet. Alle informantene brukte disse begrepene så tidlig i intervjuene at det ikke ble noe problem. Det kan det være mange grunner til. Informantene kan for eksempel ha visst på forhånd hva prosjektet handlet om, spesielt med tanke på at de er bekjente. Ganske tidlig i intervjuet stilte jeg spørsmålet: «Har du noen gang tenkt over hvordan du skriver på sosiale medier?». Et ganske generelt spørsmål om skriving og sosiale medier, skulle man tro. Men alle informantene svarte faktisk noe om dialekt på dette spørsmål, uten at jeg hadde nevnt noe om det på forhånd. I informasjonsskrivet (se

vedlegg x) står det at jeg skal undersøke talemålsnær skrift, men hvor nøye informantene faktisk har lest og tolket dette, er vanskelig å si. Jeg har uansett tatt i betraktning at de kanskje svarte det jeg ville høre. Likevel var intervjuet lagt opp på en så åpen måte at de fikk tid til refleksjon og diskusjon om sin egen livsverden og språklige praksis.

Intervjuene er transkribert, men ikke vedlagt. Tjora (2017, s. 173) siterer Kvale, Anderssen og Rygge (1997) som sier at det ikke finnes noen objektiv oversettelse fra muntlig til skriftlig form, og anbefaler at man vurderer hvordan man skal gjøre transkripsjonen ut fra hva som er nyttig i det enkelte tilfellet. I dette tilfellet har jeg transkribert intervjuene talemålsnært. Dette på grunn av at jeg ikke var sikker på forhånd om eventuelle dialektord eller særegenheter i dialekten ville bli viktig for analysearbeidet. Jeg har funnet ut gjennom arbeid med empirien at dette var riktig avgjørelse. Da jeg har brukt en talemålsnær skrift i transkripsjonen, er det viktig å presisere at dette er min individuelle måte å skrive på dialekt, og ikke slik informantene nødvendigvis ville ha skrevet det. De transkriberte utsagnene i denne oppgaven er skrevet på dialekt, men må skilles fra informantenes dialektskriving. I tillegg har jeg i transkriberingen markert steder hvor informantene nøler eller ler, for å vise steder de måtte tenke lengre eller utsagn med eventuelle humoristiske undertoner.

### 3.6 Koding av data

Da jeg gikk i gang med å kategorisere mengden med empiri, startet jeg med relativt åpne kategorier. Her plasserte jeg utsagn fra de transkriberte intervjuene i store kategorier for å få en oversikt over materialet. Dette var koder som *dialektskriving*, *bokmålsskriving*, *hvordan andre skriver*, *rettskriving* og liknende. Deretter satte jeg alle de utsagnene inn i et Word-dokument under de enkelte kodene jeg hadde laget. Et utsagn kunne bli tellende under flere koder, da antallet koder per kategori ikke var det viktige – men innholdet i utsagnene. For eksempel kan utsagnet «E æ veldig opptatt av å på en måte ja skriv alltid rett e alltid opptatt av det uansett om æ skriv på dialekt eller om æ skriv på bokmål», kategoriseres både under *rettskriving*, *dialektskriving* og *bokmålsskriving*. Disse kodene ble utgangspunktet for hvordan resultatene er fremstilt og analysert. En slik måte å kode empirien på, trekker Tjora (2017, s. 198) frem som en måte å arbeide med datamaterialet sitt. Kodene står da for seg selv, og er ikke begrunnet i teori, problemstilling eller planlagte temaer.

Det skriftlige materialet er også kategorisert for å se på hva det kan si oss om hvordan informantene skriver på dialekt. For eksempel er spesifikke ord telt ut fra frekvens i

materialet, noe som diskuteres i 5.3. I tillegg har jeg analysert hvor mange meldinger som regnes som dialektmeldinger, og samtidig hvor mange som regnes som bokmålmeldinger. Dette aspektet utdypes videre i analysekapittelet. De skriftlige samtalene anvendes i tillegg for å se på hvordan informantene skriver dialekt, og har dermed blitt analysert og kategorisert etter hvilke tendenser som er utbredt blant de fire informantene.





## 4. Teoretisk overblikk

I kapittel 2 presenterte jeg prosjektets teoretiske bakgrunn og skrev prosjektet inn i et etablert forskningsfelt. Den sosiolingvistiske bakgrunnen som presenteres i kapittel 2, dreier seg i hovedsak om hvordan man i sosiolingvistikken også kan forske på skriftlige størrelser. I dette prosjektet anvendes altså begreper og teorier som oftest har blitt brukt på muntlig språk, for å forklare skriftlige fenomen og konvensjoner. Som Evjen (2011) trekker frem i sin masteroppgave, kan blant annet kodeveksling og språklig tilpasning si noe om skriftlige praksiser. Her presenteres begrepene kodeveksling, akkomodasjon, identitet og autentisitet for å senere kunne anvende dem i analysekapittelet. Teorien og begrepspresentasjonen legger sammen grunnlaget for analysen.

### 4.1 Kodeveksling

Kodeveksling blir tradisjonelt sett på som en veksling mellom to språkkoder. Ofte blir kodeveksling sett på som veksling mellom standard og dialekt, veksling mellom to språk, eller to dialekter. Kodeveksling innebærer at man endrer kode innad i en samtalesituasjon, eller i en setning. Man kan også snakke om situasjonsbetinget kodeveksling, hvor vekslingen mellom varieteter kan støtte opp under ulike kommunikative behov (Røyneland, 2008, s. 48-49). I dette prosjektet ser vi også at veksling mellom skriftspråkstandard og skriftliggjort dialekt også er en form for kodeveksling. Det er interessant å se på *hvordan* denne vekslingen skjer i praksis. I tillegg er det interessant å undersøke *hvorfor* de veksler, og i hvilke situasjoner de velger ulike koder.

Undersøkelser gjennomført av Jan Petter Blom og John Gumperz (1972) markerte på mange måter starten på studiet av kodeveksling. Som Røyneland (2008, s. 49) trekker frem så de på kodeveksling som en diskursstrategi. Den interaksjonelle kodeveksling bygger videre på dette. Tradisjonelt så man kun på interaksjon ansikt til ansikt når man undersøkte kodeveksling. CMC-forskning utfordrer denne tradisjonen. Androutsopoulos (2013, s. 13) har i sin artikkel «Code-switching in computer-mediated communication» laget en liste over hvordan kodeveksling kan fungere i forskjellige diskurser på nett og dermed fylle forskjellige funksjoner. Denne listen er basert på tidligere litteratur innenfor emnet. Listen tar for seg åtte ulike funksjoner, men jeg har valgt å fokusere på funksjonene som er mest relevante for dette prosjektet:

1. Veksling for å markere det som blir sagt som morsomt eller useriøst
2. Veksling til eller fra samtalepartnerens kode for å markere tilhørighet eller avstand

Androutsopoulos (2013, s. 13) lister her opp ulike funksjoner kodeveksling kan fylle, i skriftlig kontekst på internett. Kodeveksling kan altså fungere som en ressurs for språkbrukeren. Vekslingen gir språkbrukeren muligheten til å bruke språket på ulike måter – for å dekke ulike språklige behov. Dette gjelder også for informantene når det gjelder veksling mellom bokmål og dialekt på Messenger. Språkbrukeren kan benytte seg av dialekt for å vise humor eller identitet. Bokmål kan benyttes for å markere avstand eller nøytralitet.

## 4.2 Akkomodasjon, konvergens og divergens

Kodeveksling for å markere tilhørighet eller avstand fra samtalepartneren kan ses i sammenheng med *akkomodasjon*, eller *tilpasningsteorien* (Giles & Powesland, 1997). Teorien om akkomodasjon ble utviklet av Giles og Powesland (1975). De forklarer at essensen i teorien handler om at individer reduserer ulikheten med den de kommuniserer med, for å bli positivt evaluert. En slik handling kan være en refleksjon av et individs ønske om å bli sosialt akseptert. Det krever likevel innsats å akkomodere på denne måten, og det kan også påvirke identitetsfølelsen (Giles & Powesland, 1975, s. 157-158). Mens *konvergens* handler om å tilpasse språkbruk med samtalepartneren, handler *divergens* om å bruke språk som viser avstand til samtalepartneren (Akselberg, 2008, s. 160). Med andre ord kan man bruke språket for å signalisere at man tilhører en viss gruppe. Enten det er snakk om å redusere eller øke avstanden til den man snakker med, kan man tenke seg at individet gjør det for å vise tilhørighet. Slike strategier kan derfor ha sammenheng med identitet, fordi man aktivt kan anvende språket for å vise tilhørighet, lojalitet eller ta avstand. De språkvalgene individer tar, kan altså koste noe for språkbrukeren med tanke på identitet og selvkonstruering. Derfor vil språkbrukeren aktivt bruke strategier som konvergering dersom hun opplever at det er positivt i den situasjonen hun opptrer i. Som Unn Røyneland (1994, s. 86) trekker frem, kan man heller ønske å divergere mot samtalepartneren dersom man opplever at det er mer positivt for sin egen identitet å vise tilhørighet til en annen gruppe. I divergens markerer man avstand fra en annen gruppe for å vise sosial identitet og tilhørighet til sin egen gruppe. For eksempel vil kanskje ungdom flest unngå å prate som sine besteforeldre for å markere hvem de er, og hvem de *ikke* er. Akkomodasjon, konvergens og divergens er dermed begrep som henger sammen. Dersom en trønder bruker dialekt overfor andre trøndere, blir det en måte å vise tilhørighet og

lojalitet til den trønderske gruppen. En slik konvergering kan ses på som en måte å vise lojalitet til samtalepartneren.

### 4.3 Identitet og autentisitet

Identitet er et omdiskutert begrep i mange vitenskapelige domener, og det er vanskelig å komme med en klar definisjon på hva identitet innebærer. Innenfor sosiolingvistikken er det språket som er det primære forskningsobjektet, og identitet må derfor ses i lys av dette. For å forklare det komplekse identitetsbegreper trekker Mæhlum (2008, s. 108) frem begrepene personlig og sosial identitet. Den personlige identiteten er den delen av identiteten som gjør en unik i forhold til andre, mens den sosiale identiteten er de egenskapene en har som gjør en kvalifisert til å delta i ulike gruppefellesskap. Samtidig spør Mæhlum (2008, s. 107) seg: «Er det virkelig slik at vi kan 'lese' en persons identitet ut av det språket hun eller han bruker?». Robert Le Page og Andrée Tabouret Keller (1985) ser på språkhandlinger som «a series of acts of identity in which people reveal both their personal identity and their search for social roles». Altså kan den personlige identiteten synliggjøres gjennom språkhandlinger, i tillegg til individers søken etter sosiale roller. Mæhlum (2008, s. 108-109) trekker frem at de to delene av identiteten henger sammen, og er avhengige av hverandre. Et individs identitet er, etter en konstruktivistisk identitetsoppfatning både dynamisk, mangfoldig og konstruert. Jan Blommaert (2005) argumenterer også for at identitet er noe som konstrueres og formes gjennom språket. Han argumenterer samtidig for at identitet ikke er noe folk til enhver tid har, men at det blir konstruert i ulike situasjoner. På den måten snakker man gjerne om flere ulike identiteter. I ulike situasjoner vil språket bli brukt for å bli tilskrevet identitet av andre, og man kan derfor snakke om en situasjonsbetinget identitet (Blommaert, 2005, s. 205). Dette henger sammen med Mæhlums (2008, s. 109) fremstilling av identitet som dynamisk og omskiftelig.

I sammenheng med identitet kan man også se på *autentisitet*. Det å være autentisk innebærer ifølge Hårstad og Opsahl (2013) å opptre ekte og troverdig. Dette knyttes til en moralsk dimensjon, hvor språkbruk spiller en viktig rolle.

Språklig autentisitet innebærer at valget av språklig kode skal være i overensstemmelse med den enkeltes individ. Å bevege seg utenfor de aktuelle talemålsnormene vil kunne innebære å sette sin egen autentisitet i fare og dermed å så tvil om hvem man «egentlig» er (Hårstad & Opsahl, 2013, s. 159)

Autentisitet forbindes med en moralsk identitet, som kan fungere som kilde for normativitet. Samtidig kan tanken om å opptre autentisk fungere som en drivkraft for selvrealisering (Williams & Vannini, 2016, s. 3-4). Dersom man gjennom språklig atferd avviker fra den identiteten man blir tilskrevet av andre, vil man fremstå som inautentisk. Dette kan knyttes til språket og individets stedlige dimensjon. En opplevelse av å tilhøre et sted kan for eksempel forsterke ønsket om å ville bruke den lokale dialekten. Med andre ord vil tilhørigheten settes på spill dersom man beveger seg utenfor den språklige, lokale normaliteten (Hårstad & Opsahl, 2013, s. 159-160).

Internett og sosiale medier har gitt oss en ny måte å fremstille oss selv på. Gjennom det vi publiserer, for eksempel bilder, kan vi fremstå på den måten vi vil. Språkhandlinger er også en del av dette. Hvordan vi bruker språk vil også bli en del av «den vi er» på nettet. Måten informantene skriver på, sier oss noe om deres personlige identitet, og samtidig deres søken etter sosiale roller. Som Rotevatn (2014) trekker frem, kan det digitale språket fungere som identitetshandlinger. Hvordan vi bruker dialekt i skrift vil med andre ord kunne påvirke hvilken identitet andre individer tillegger oss. Dette kan for eksempel være i form av fordommer eller stereotypier. Det kan også fungere i positiv forstand ved at man oppleves autentisk av andre. Måten man bruker språket på vil gi individer en tilhørighet til en gruppe eller et sted, og på den måten ha stor sammenheng med identitet.

## 5. Resultater og analyse

I dette kapittelet vil jeg legge frem resultater og funn fra empirien som ligger til grunn for denne studien. Underveis vil jeg analysere disse funnene for å belyse oppgavens problemstilling.

Til å begynne med vil jeg i 5.1 gi en kort presentasjon av de fire informantene. I 5.2 gir jeg et overblikk over oppgavens viktigste funn, i tillegg til å gi en definisjon på hva en dialektmelding innebærer. Deretter beskriver jeg hvordan informantene faktisk skriver dialekt, ved å se på hvilke kjennetegn dialektskrivingen deres har. I 5.4 vil jeg se på hvorfor informantene ser ut til å skrive som dem gjør, i tillegg til et overblikk over eksisterende normer, rettskriving og identitet. Som et supplement til dette vil jeg i 5.5 belyse hva informantene mener om bokmålsskriving. Hvorfor velger de å skrive bokmål i visse situasjoner? Hvilke grunner har de for å velge bort dialektskrivingen? I 5.5 vil jeg også gjøre en drøfting av dialekt versus bokmål.

### 5.1 Informantpresentasjon

I 3.4 presenterer jeg kort hvilke overordnede kriterier jeg satte for informantene til dette prosjektet. Derfor vet vi allerede at de alle er mellom 20 og 25 år og kommer fra Trondheim. I det følgende vil jeg presentere de fire informantene Astrid, Berit, Celine og Daniel<sup>4</sup> litt nærmere, for å gi et innblikk i deres språklige utgangspunkt. Informantportrettene er korte beskrivelser av de fire informantene. Antall meldinger produsert vil presenteres i 5.2.1.

Alle informantene oppgir at de bruker Messenger på daglig basis, i varierende hyppighet. Astrid og Berit rapporterer at de bruker Messenger hver dag, og samtidig kun bruker SMS for å komme i kontakt med foreldre og besteforeldre. Celine og Daniel sier at de for det meste bruker andre plattformer til å kommunisere, men at de også bruker Messenger daglig. Daniel nevner også at han kun bruker SMS for å holde kontakt med besteforeldre.

---

<sup>4</sup> Jeg har gitt informantene navnene Astrid, Berit, Celine og Daniel for å skille informantene fra hverandre i fremstillingen av analysen. Navnene reflekterer samtidig den respektive informantens kjønn.

**Astrid** flyttet til Bodø høsten 2017 for å studere. Hun har vokst opp i Trondheim, men har bodd noen år i Oslo i løpet av barndommen. På sosiale medier oppgir hun selv at hun som oftest skriver dialekt, men det hender at hun bruker bokmål.

**Berit** flyttet til Oslo etter endte studier. Hun jobber nå i Oslo, etter å ha studert i Trondheim. Hun rapporterer at hun i hovedsak bruker bokmål når hun skriver, men at hun også bruker dialekt relativt hyppig.

**Celine** flyttet til Oslo for å studere. Hun forteller at hun bruker både bokmål og dialekt, men at hun bruker mest bokmål. Hun sier hun bruker dialekt til gamle venner og andre som står henne nært, mens hun bruker bokmål til venner hun har fått etter at hun flyttet til Oslo.

**Daniel** flyttet til Ålesund for å studere. Selv om han har fått et større nettverk, også med venner som ikke nødvendigvis er fra Trondheim, velger han å skrive dialekt til alle når han skriver på Messenger. Dersom han skriver bokmål er det til sjefen eller familie.

## 5.2 Dialektmeldinger og de viktigste funnene

Som grunnlag for denne analysen ligger informantenes refleksjoner fra intervjuene, i tillegg til de skriftlige samtalene fra Messenger. Alle fire har sendt meg samtaler som de mener er skrevet på dialekt eller bokmål. Deretter ble de intervjuet om deres tanker om skriving på Messenger. Under intervjuene tematiserte informantene andre sosiale medier, for eksempel trakk de fleste inn forskjellen på å sende ei melding i Messenger versus det å poste et offentlig innlegg på Facebook. Å poste et offentlig innlegg på Facebook skrevet på dialekt virker ikke å være praksis hos informantene. Som Berit nevner i intervjuet: «Jo mer offentlig det e, jo mer offisielt kan språket ditt vær og på en måte». Med andre ord hadde det vært interessant å undersøke forskjellen mellom den private arenaen Messenger og det mer offentlige Facebook. Dette er likevel ikke noe oppgaven tar for seg.

### 5.2.1 Hva regnes som dialektmelding?

For å analysere samtalene, må meldingene kategoriseres. I denne sammenhengen skal meldingene deles inn i de to hovedkategoriene bokmål og trondheimsk dialekt. Samtidig er det vanskelig å skille helt fullstendig mellom rene bokmålmeldinger og dialektmeldinger. Noen ganger er meldingene en blanding mellom de to varietetene, mens andre meldinger går

utenfor de to kategoriene. Meldinger som i utgangspunktet ikke passer inn i de to hovedkategoriene er meldinger som kun inneholder ett enkelt ord, en emoji<sup>5</sup>, forkortelser eller leksikalske innslag fra andre språk. Likevel blir alle meldingene klassifisert som dialektmelding, bokmålmelding eller melding som kun inneholder en emoji. Dette utdypes videre etter at definisjonsavklaringen er gjennomført.

Evjen (2011, s. 44) satte opp fire ulike kriterier for å forklare hva hun regnet som dialektinnlegg da hun undersøkte dialektbruk i debattforum. Vi husker også fra bakgrunnskapittelet at Lande (2017, s. 86) brukte følgende begrunnelse i sin oppgave om dialektbruk på Messenger: «[E]n dialektmelding er en melding som inneholder minst ett morfologisk eller fonologisk trekk som er dialektalt motivert». En slik begrunnelse vil være hensiktsmessig å anvende også i denne oppgaven. Mange av samtalenene i denne oppgaven er korte, og man må avgjøre om meldingene som inneholder få ord faktisk er dialektmeldinger. For eksempel vil følgende melding klassifiseres som dialektmelding basert på den trønderske formen *ska* av verbet *å skulle/skal*:

2: Daniel: Ska du på jobb idag og eller

Her er det kun presensformen *ska* som avviker fra standarden. Sammentrekning av «*i dag*» skiller seg også fra normert skriftspråk, men det er ikke nødvendigvis dialektalt motivert. I samtalenene som ligger til grunn for denne oppgaven, viser det seg stort sett at dersom informantene starter samtalen på dialekt, eller bokmål, fortsetter de med det gjennom samtalen. Jeg finner kun ett eksempel på kodeveksling innad i en samtale, noe jeg ser nærmere på i 5.4. Meldinger hvor det ikke er et morfologisk eller fonologisk avvik, kan derfor uansett regnes som en dialektmelding, dersom meldingen er fra samtaler hvor dialektbruk er etablert:

96: Astrid: E du våken?!

97: Astrid: Det utropstegnet skull egentlig ikke vær der forresten

X: Jææ

X: Haha!

98: Astrid: Har du bil?

X: Jepp!

99: Astrid: Pakken har komme, joine kjøretur og hent på støver no?

---

<sup>5</sup> *Bokmålsordboka* forklarer emoji som et lite bilde som symboliserer et begrep, for eksempel en følelse. Det kan være et hjerte, en tommelfinger eller en animert figur.

I melding 98 finnes det ingen morfologiske eller fonologiske avvik fra bokmål, men meldingene før og etter tyder på at det likevel er en dialektmelding. Ordene i melding 98 er ord man likevel kunne ha skrevet likt på dialekt. I denne oppgaven regnes altså en dialektmelding som *en melding som enten inneholder minst ett morfologisk eller fonologisk trekk som er dialektalt motivert, eller som står i en kontekst hvor det er en etablert bruk av dialekt*. Melding 98 forteller oss ikke så mye om dialektskrivingen til Astrid. Likevel kan dialektmeldinger som er begrunnet ut ifra at de står i en etablert dialektal samtalekontekst si noe om informantenes dialektskriving. Som i følgende eksempel:

- 129: Berit: Tror ikke han e så liten
- 130: Berit: ikke superhøy heller kanskje
- 131: Berit: Huske ikke helt
- X: Hahaa
- 132: Berit: Har ikke sett han siden vgs trur æ (emoji)

129 klassifiseres som en dialektmelding på grunn av presensvarianten *e* av verbet *å være*. I 131 ser man at det er en dialektmelding på grunn av manglende *r*-ending i presensformen av verbet *å huske*. Jeg velger derfor å se på 130 som dialektmelding, på bakgrunn av at det står i kontekst med andre dialektmeldinger. Denne meldingen kan for eksempel indikere at Berit konsekvent ikke bruker det trønderske nektingsadverbet *itj* når hun skriver. I samtalene finner jeg formen *ikke* 6 av 6 ganger i de meldingene jeg har behandlet som dialektmeldinger hos Berit. Likevel bruker hun den trønderske formen *itj* 5 ganger muntlig under intervjuet. Dette tyder på at dette er en form hun ikke har overført til skriftliggjøringen av dialekten sin. Bruk av nektingsadverbet *itj* diskuteres videre i 5.3.

Basert på ovennevnte definisjon av dialektmelding, telles 134 av 224 meldinger som dialektmeldinger i denne undersøkelsen. I tillegg viser tabellen hvor mange meldinger som kun inneholder en emoji, for å vise at enkelte meldinger faller utenfor analyse materialet. Selv om emojis i stor grad kan ha symbolverdi og meningsinnhold, kobles de ikke til de dialektale normene denne analysen fokuserer på. Dermed blir de kun presentert i tabellen under, men kommenteres ikke videre i analysen.



Navn på informant	Antall meldinger på dialekt	Antall meldinger på bokmål	Antall meldinger som kun inneholder emoji
Astrid	33	4	1
Berit	30	51	4
Celine	4	29	1
Daniel	67	0	0

Tabell 1: Antall dialektmeldinger og bokmålsmeldinger fordelt på informantene

Som vi leser i tabellen, har ikke Celine produsert store mengder dialektmeldinger. De få meldingene hun har produsert er av en større lengde enn det som er vanlig hos de tre andre. På bakgrunn av dette har jeg likevel mulighet til å se tendenser i Celines dialektskriving.

### 5.3 Dialektskriving

I denne delen vil jeg se nærmere på hvordan informantene skriver dialekt, og belyse noen hovedtrekk som kjennetegner dialektskrivingen deres.

50: Daniel: Elske mæ læll du

Melding 50 er et godt eksempel på hvordan informantene i denne studien skriver dialekt. Hvorfor skriver Daniel *elske* med *e* og ikke *ælske* med *æ*, som er den normalt brukte uttalen i Trondheim? Dette er bare ett eksempel på de mange interessante funn som vil behandles videre i analysen.

I de to første kategoriene vil jeg ta for meg 1) Ord som avviker fra bokmål, og på den måten kan vise at det er dialekt, og 2) Ord som skrives på bokmål, og på den måten går bort fra de dialektale lydene/fonologien. I den tredje kategorien vil jeg ta for meg noen enkeltord som ble tematisert av informantene i intervjuene. Det interessante er å se på hvordan informantene anvender ortografiske element i sin dialektskriving, som enten avviker fra bokmålsstandarden eller fra det muntlige språket. Med det menes det at noen ord avviker fra bokmål og på den måten signaliserer dialekt, mens noen skrives på korrekt bokmål og på den måten avviker fra dialekten. Videre vil jeg se nærmere på hva informantene tenker om rettskriving og grammatikk i sammenheng med å skrive på dialekt.

Anna Greggas Bäckström (2011) undersøker i sin studie hvordan Närpes-dialekten kommer til uttrykk gjennom SMS-språket. Närpes er en finsk kommune som er kjent for sin særegne finlandssvenske dialekt. Bäckström ser blant annet på hvilke dialektlyder informantene forsøker å overføre til skriftlige, og hvordan lyden manifesteres i ortografien (Greggas Bäckström, 2011, s. 128). I trondheimsk dialektskriving skulle man kanskje tro at man ville markert palatalisering, for eksempel.

### 1. Kjennetegn på talemålsnær skrift

I denne første kategorien har jeg sett på hvilke ord informantene bruker for å markere dialekt, og som da avviker fra bokmålsstandarden. Her handler det altså om ord som bryter med normalortografien for å skape koden trondheimsk dialektskriving. De tre kategoriene representerer ord i det skriftlige materialet som fungerer som markører for trondheimsk dialekt i skrift.

#### Pronomen

Berit: «sånn for eksempel *æ* da du skriv *jeg*, hvis *æ* skriv *jeg* e det jo ikke trøndersk lenger»

Som Berit sier i sitatet over: Dersom man skriver *jeg*, er det ikke trøndersk lenger. Alle informantene bruker de trondheimske pronomenene i sin dialektskriving. Det vises i følgende eksempler:

1: Daniel: E d gutten som ska lær **sæ** rettslære

225: Celine: (...) kordan går det med **dæ**?

42: Daniel: Det e for **mæ** helt uforståelig

122: Berit: **Æ** må finn nivået mitt dæm neste øktan **æ** tror **æ**

Som vi ser her er overgangen kort fra lyd til skrift, og de trondheimske variantene dominerer.

#### Spørreord

I likhet med pronomen er også informantene konsekvente med å bruke de trondheimske spørreordene når de skriver:

225: Celine (...) **kordan** går det med dæ?

62: Daniel: **Koss** det

94: Astrid: Yes (emoji) **ka** e det?

82: Astrid: Okei, **kor** lang tid tar det før du e ferdig varma opp?

28: Daniel: Virka som vi traff ganske bra etter **ka** æ hørt

### Apokope

Apokopen i trøndersk er et fenomen som er nært knyttet til jamvekt. I tillegg til infinitiv og svake hun- og hankjønnsverb finner man også apokope i preteritum av svake *e*-verb. Man finner også apokope i både adverb, pronomer og i deler av adjektivbøyningen.

Nektingsadverbet /ɪc/ er også et resultat av apokope (Mæhlum & Røyneland, 2012, s. 77).

Hypptighet av nektingsadverbet presenteres i den tredje kategorien. Nedenfor følger noen av eksemplene fra materialet hvor informantene realiserer apokope i skrivingen sin:

1: Daniel: E d gutten som ska **lær** sæ rettslære

28: Daniel: Virka som vi traff ganske bra etter ka æ **hørt**

71: Astrid: Okei, vent litt.. må **vurder** litt

79: Astrid: Eller vi kan si 7, men du **ska driv** å **tøy** og sånt først?

124: Berit: **Likt** Den, men fikk ikke fullført helt pga **my** folk

128: Berit: **Mått** stalke litt

223: Celine: Æ **sitt** bare å **skriv**

## 2. Ord som avviker fra dialekt

Innenfor denne kategorien har jeg sett på hvilke ord som avviker fra den talemålsnære skriften – i setninger som regnes som dialektmeldinger. Med det menes at informantene ikke skriver ordene talemålsnært, men velger å skrive de tilnærmet bokmålsstandarder. I noen tilfeller skriver de bokmålsformen, mens de i andre tilfeller velger å skrive en slags blanding mellom dialekt og bokmål. Variasjon mellom bokmål og dialekt ser vi i eksempelet øverst i delkapittelet. Der skriver Daniel *elske*, som kan sies å være en blanding mellom *elsker* og *ælske*. Én av grunnene kan være at ordet i seg selv er et ord som innehar stor symbolsk verdi. Men som vi skal se, realiseres *æ*-lyden som *e* i skrift i mange andre ord.

**E/Æ**

Her følger eksempler hvor ordene ofte uttales med *æ* og ikke *e*. Dette fenomenet var det mest utbredte blant informantene. Jeg har valgt ut noen eksempler for å illustrere hvordan de skriver disse ordene:

- 8: Daniel: Middag før **tren** eller **etter**  
 18: Daniel: Det e **hver** gang  
 19: Daniel: Snur døgnen i **helga** og så mandag e beinhard  
 44: Daniel: du e fan itj **rett**  
 120: Berit: Haha e **nettopp ferdig** med oppvarming **her**  
 138: Berit: Haha har ikke snakka med han på **leeng** men huske han som trivelig  
 139: Berit: Va god **venn** med (X)  
 97: Astrid: Det **utropstegnet** skull egentlig ikke vær **der forresten**  
 92: Astrid: har du?? det e jo **kjempebra**  
 225: Celine: Haha, ikke så my å **fortell** da! (...)

I materialet finner jeg kun to ganger hvor *æ*-lyden er realisert, og det i samme ord:

- 30: Daniel: yoo (X) og **dæm** fikk ikke godkjent  
 122: Berit: *Æ* må finn nivået mitt **dæm** neste øktan æ tror æ

**Palatalisering**

I trøndersk er det tradisjonelt sett vanlig med palatalisering av alveolarene *n*, *l*, *t* og *d*. I de senere årene har det i urbane områder vært tendenser til avpalatalisering i det trønderske området (Mæhlum & Røyneland, 2012, s. 80). Dette kan bidra til å forklare hvorfor informantene ikke realiserer palatalisering i dialektskrivningen sin:

- 37: Daniel: Hvis **han** vil  
 53: Daniel: **Sant**  
 63: Daniel: Prøv å **finn** et rett ved oss da  
 143: Berit: E du i (X) **enda** eller fikk match i helga?  
 71: Astrid: Okei, **vent** litt.. må vurder litt  
 74: Astrid: Ja, også må **man** vis leg  
 78: Astrid: Så bare legg **æ alt** i en bag og tar med på skolen  
 79: Astrid: Eller vi **kan** si 7  
 89: Astrid: ska du **innom** butikken og kjøp drikke først eller har du?  
 95: Astrid: Haha **den** e grei du  
 222: Celine: Så bra! Ja, **man** har jo liksom aldri fri fra studian

I materialet kan to eksempler klassifiseres som markering av palatalisering:

16: Daniel: En liten utblåsing før det **smellj**

39: Daniel: Ska feires med **pannjkak** og bacon

### Ord med bokstaver som ikke uttrykkes fonetisk

Dersom informantene hadde skrevet alle ord akkurat slik de hadde uttalt dem, er det noen ord hvor de ikke hadde trengt å inkludere alle bokstaver. Dette gjelder ord hvor det er stumme lyder, eller bokstaver. Informantene holder seg til standardortografien, ved å skrive hele ordet. Her skriver altså informantene flere bokstaver enn de «egentlig trenger», dersom de hadde skrevet ordene akkurat slik man ville ha sagt de:

39: Daniel: Ska feires **med** pannjak og bacon

70: Astrid: Har du **tid** i mårra?

97: Astrid: Det **utropstegnet** skull **egentlig** ikke vær der forresten

110: Berit: **Artig** at det ble litt dating da

138: Berit: Haha har ikke snakka med han på leeng men huske han som **trivelig**

223: Celine: Æ sitt bare å skriv teksta som ska få flest **mulig** folk te å ta opp boliglån

### 3. Ord som ble tematisert av informantene

De tendensene som presenteres over, er trekk som kjennetegner informantenes dialektskriving. I intervjuene snakket informantene om noen ord de mente var viktig å skrive på en spesifikk måte. Alle trakk frem noen utvalgte ord, som jeg sammenlignet med deres faktiske skrivepraksis. Det som kjennetegner de tre ordene *det*, *ikke* og *til*, er at informantene opplever at de skal skrives på bokmål.

#### Det

Astrid:

«Da æ va lita skreiv æ jo for eksempel det med bare en *d*, bokstaven *d* liksom. Men æ skriv jo *d e t* liksom sånn som det ska skrives»

Som presentert over skriver informantene ofte hele ordet, selv om det finnes stumme lyder man ikke hadde trengt å overføre til skrift. Dette gjelder også ordet *det*. Svein Lie (2011, s. 48) forklarer at å skrive bokstaven *d*, for ordet *det*, kan være uttalebasert; at uttalen av bokstaven svarer noenlunde til uttalen av ordet. Det er altså snakk om en økonomisering av ordet, som kan fungere som tids- eller plassbesparende. Tidligere var en slik økonomisering

en nødvendighet med tanke på plassbegrensning i SMS. Dette ser ikke ut til å være normal praksis hos informantene i dette tilfellet. I det skriftlige materialet finner jeg ordet *det* 25 ganger, og bruk av kun bokstaven *d* ved kun ett tilfelle:

1: Daniel: e **d** gutten som ska lær sæ rettslære

Her bruker Daniel kun bokstaven *d*, mens jeg finner 8 andre tilfeller hvor han skriver *det*. Dermed er nok dette et engangstilfelle, hvor samtaleemnet også kan peke mot at det er brukt som et humoristisk eller uformelt virkemiddel. Berit sier at hun også skriver *det* selv om hun skriver dialekt. Hun sier at man kun uttaler bokstaven *d* dersom man snakker, og at man ikke ville ha uttalt hele ordet *det* i noen dialekter. Dette er altså informantens beskrivelse av hvordan man uttaler ordet *det*. Man snakker ikke i bokstaver, men lyder, men jeg har valgt å formulere det slik informantene presenterer det. Det er ingen som uttaler leksemet «det» som [d], men [de:] av mange. Det er dette informantene prøver å formidle. Bruken av den fulle formen *det* i skrift kan ses på som et ønske om å opprettholde normen, noe som diskuteres nærmere i 5.4.3. Det Berit trekker frem om at man ikke ville ha uttalt det fulle ordet *det* i noen dialekter, er et interessant aspekt. Her trekker hun en linje mellom uttale og skrift. Berit «oversetter» likevel ikke alt fra uttale til skrift, men velger å skrive noen ord nærmere bokmål. Å skrive riktig er altså en norm som eksisterer hos informantene. Det betyr at de går bort fra å realisere uttale for å heller skrive i henhold til skriftnormen.

### Ikke/itj

Hvordan er det da når man trekker frem en dialektal variant som nektingsadverbet *itj*? Nektingsadverbet *ikke* blir tradisjonelt realisert som det apokoperte /ɪç/ i trondheimsmålet (Hårstad, 2010, s. 208). Det kan tyde på at det eksisterer en skriftsnorm for hvordan man skriftliggjør den muntlige formen /ɪç/. Daniel trekker også frem at han synes det er rart dersom folk skriver kun *it* og ikke *itj*. Det betyr at det eksisterer en norm for hvordan man skal skrive dette ordet også. Som Vikør (2004, s. 279) skisserer må *itj* regnes som en konvensjonalisert skrivemåte av ordet, uavhengig av om forfatterne han undersøker markerer palatalisering i litteraturen. At *itj* også er en etablert form i dialektlitteraturen, kan være en forklaring på at Daniel synes det er rart dersom noen skriver ordet på en annen måte.

Samtidig Hårstad (2010) påpeker at også /ɪkə/ er blitt et reelt alternativ, spesielt blant unge språkbrukere i Trondheim. I hans gjennomgang bruker halvparten av informantene denne formen i mer enn hver fjerde nektning. Heller ikke i mitt prosjekt realiseres det apokoperte /ɪç/

i større grad i det skriftlige materialet. Som nevnt i 5.2.1 bruker Berit konsekvent formen *ikke*, uavhengig om det er i dialektmeldinger eller bokmålmeldinger. I intervjuene sier Astrid at hun aldri skriver formen *itj*. I empirien skriver hun kun nektingsadverb én gang. Da bruker hun formen *ikke*. Fordi nektingsadverb forekommer i en så liten grad i materialet, har jeg ikke grunnlag for å støtte opp under Astrids utsagn fra intervjuet. I det muntlige intervjuet med Astrid er det 12 tilfeller av formen /ɪc/ og 48 tilfeller av formen /ɪkə/. Disse dataene sier likevel ikke så mye om hennes skriftlige praksis. Astrid sier også at dersom hun bruker *itj* i skriftlig form, er det for å få frem at hun tuller eller at hun «prøver å være teit». Daniel er den som ser ut til å ha mest variasjon når det gjelder skriftlig realisering av nektingsadverbet *ikke/itj*:

- 22: Daniel: **Ikke** motstander hvertfall
- 24: Daniel: E liksom **itj** nå nytt pensum
- 44: Daniel: du e fan **itj** rett
- 56: Daniel: Hahah **hakke** peiling
- 59: Daniel: **Huskitj** sjø

Disse eksemplene illustrerer at Daniel ikke ser ut til å ha noen konsekvent praksis på hvilken form han bruker, men at han bruker begge uregelrett. I Berits chattesamtaler finner jeg *ikke* ti ganger, hvor fire av dem er i bokmålmeldinger. I Astrid sine chatsamtaler finner jeg *ikke* én gang i en dialektmelding, og hos Cecilie tre ganger, hvorav to er i dialektmeldinger. Ingen av jentene bruker formen *itj* i materialet. Det kan se ut som at Daniel generelt er mer åpen for å bruke mer tradisjonelt trondheimske former enn hva jentene er. Dette vises også i eksemplene med mulighet til markering av palatalisering, hvor han er den eneste som har markert dette i materialet. Palatalisering er altså ikke et utbredt fenomen å realisere i det skriftlige. Som både Hårstad (2010) og Mæhlum og Røyneland (2012) skisserer, ser det ut til at formen *ikke* har blitt den vanligste varianten i urbane strøk. Dette kan være en forklaring på hvorfor de ikke anvender *itj* når de skriver.

## Til

Økonomisering av skriftspråket faner om flere ord enn tilfellet *det* blir til *d*. Ordet *til* er et annet eksempel hvor økonomisering av språket kan forekomme. La oss se på hva dette har å si i trondheimsk. I Trondheim vil man nok ofte vil bruke former som [te:] og ikke [tɪl] i muntlig tale. Både Astrid, Celine og Daniel bruker varianten *te* i dialektinnlegg, mens Berit

kun skriver *til*. Berit nevner også dette i intervjuet: «Æ skriv aldri *te*, nei asså æ vil skriv *til* (...) på en måte ikke alt som blir direkte oversatt te dialekt da». Celine bekrefter også at hun er bevisst på sin bruk av denne varianten: «Æ skriv *te* og ikke *til* for eksempel, og da skriv æ *te* og ikke nå bare *t* men *te*, også ja det e egentlig så likt som æ prate som mulig».

Her ser man en motsetning: Celine ønsker å skrive så likt talemålet sitt som mulig, mens Berit sier at ikke alle muntlige trekk realiseres i skriftlig form. Dette tyder på at de har tenkt over hvordan denne ordet skal skrives. Berit mener at det fortsatt er dialekt, selv om man bruker formen *til*. Ord realiseres på ulike måter, enten som en talemålsnær variant eller en bokmålsnær variant.

## 5.4 Hvorfor skriver de som de gjør?

Hittil har jeg presentert de viktigste aspektene ved informantenes dialektskriving. Videre skal vi se på hvorfor informantene skriver som de gjør. Først trekker jeg frem grunner til at informantene velger å skrive på dialekt, som presenteres gjennom tre faktorer. Deretter ser jeg på dialektskriving i sammenheng med normer, rettskriving og identitet.

### 5.4.1 Hvorfor velger informantene dialekt?

Asif Agha (2007, s. 135-136) poengterer at man som språkbruker hele tiden må forholde seg til språkbruk i hverdagen, og at man kontinuerlig forhandler med språknormer fra situasjon til situasjon. Måten informantene skriver dialekt på er preget av noen likheter. Hva er det som bestemmer hvordan de skriver, og hvorfor de velger de å skrive på dialekt fremfor bokmål? I denne delen av analysen vil jeg se nærmere på hvilke forhandlinger språkbrukerne ser ut til å delta i når det gjelder språknormer i hverdagen.

I intervjuene spør jeg ikke eksplisitt om informantenes motivasjon for å velge dialekt. Likevel ser jeg noen fellestrekk i hvilke grunner de oppgir for at de skriver dialekt fremfor bokmål. Det overordnede argumentet som går igjen hos alle informantene, er at *hvem* de snakker med er en avgjørende faktor. Hos alle fire informantene finner jeg noen likhetstrekk når det gjelder hvem de skriver dialekt med. Jeg har samlet disse likhetstrekkene i tre faktorer:

1. At det eksisterer en etablert relasjon til samtalepartneren
2. At samtalepartneren er fra trondheimsområdet
3. At samtalepartneren også skriver på dialekt



Formålet med disse faktorene er å se på hvilke valg informantene gjør når de velger å skrive på dialekt. En etablert relasjon med noen som også skriver dialekt, er altså gjennomgående i disse faktorene. I den tredje faktoren har jeg ikke presisert hvilken dialekt det er, men Berit og Celine rapporterer at de skriver dialekt dersom samtalepartneren også skriver trøndersk. Astrid skriver også dialekt med venner fra Bodø og omegn. Daniel nevner at han skriver trondheimsk dialekt med dem som skriver sunnmørsk dialekt. Jeg har ikke grunnlag for å si noe om dialektbruk i chatsamtaler med individer med annen dialekt enn trondheimsk eller sunnmørsk. Det viktigste ser ut til å være at personen i den andre enden også bryter med normalortografien. De tre faktorene overlapper på noen områder, men jeg har valgt å skille de fra hverandre for å belyse ulike aspekter ved informantenes språkvalg.

### **1. Relasjonen**

På Messenger snakker man gjerne med folk man kjenner fra før. Hvor lenge man har kjent dem blir her en avgjørende faktor. Berit sier for eksempel at: «Du ska vær ganske nær nån for å skriv dialekt føle æ». Med andre ord mener hun at relasjonen til den du prater med bør være godt etablert, og at det gjerne er snakk om gode venner eller familie. Samtidig sier Berit at jo nærrere hun er personen, og jo lenger tilbake relasjonen går – desto hyppigere skriver hun dialekt. Med det mener hun at terskelen for å skrive dialekt er lavere dersom hun har en veletablert relasjon til samtalepartneren. Det samme sier Astrid, som nevner at valg av dialekt eller bokmål har stor sammenheng med hvor nær hun er samtalepartneren. Liknende utsagn fant Gudrun Kløve Juuhl (2014) da hun undersøkte digitale tekster i sin doktoravhandling. En av informantene hennes uttalte at: «Når eg skriv til vener skriv eg dialekt men når eg skriv til andre skriv eg bokmål, for det er mest normalt». Dette kan tolkes som et uttrykk for at det er normalt å vise nærhet til venner gjennom dialekt, og distanse til andre gjennom bokmål. Noen av de samme tankene finner vi i dette utsagnet av Daniel:

Jo tetter æ e folk jo mer drit æ i skriftspråket liksom, men snakke æ med sjefen så slenge æ på et utropstegn og en tommel opp og litt sånn sant.

På den ene siden sier han at jo nærrere relasjon han har, jo mindre trenger han å tenke på skriftspråket. På den andre siden er det ikke bokmål han sikter til når han nevner samtaler med sjefen. Han nevner heller meldinger preget av en formell skrivestil. Han retter seg mot en skriftnormpraksis som innebærer en forventning om tegnsetting og formelle krav. Med andre ord kan det være en grunnleggende forskjell i hva informantene opplever som dialektmelding og hva jeg har definert som dialektmelding. Man kan altså si at Daniel opplever at det er høyere grad av formalitet dersom han utelater medialektale trekk, som for eksempel emojis,

og passer på å bruke formelle krav som tegnsetting. I og med at Daniel kun skriver dialekt på Messenger, kan man se hans uformelle stil i alle samtaler. I denne undersøkelsen har Daniel kunn bidratt med samtaler han har hatt med nære venner eller venner fra studiet, og dette gir nok også sine uformelle kjennetegn til samtalestilen. Eksemplene under er to av Daniels 67 meldinger fra materialet. De er en god representasjon av hans uformelle samtalestil, kjennetegnet av korte meldinger med raske beskjeder:

7: Daniel: Det e grett ja snuppen

9: Daniel: Da går æ for å kjøp meddddddag

Celine sier at hun absolutt tror at relasjonen til samtalepartneren har noe å si for hvordan hun velger å skrive. Samtidig sier hun at dersom hun får en melding som er skrevet på dialekt, svarer hun på dialekt, og det samme med bokmål. Hvor viktig relasjonen er da, kan diskuteres. Fungerer relasjonen som det viktigste premisset for språkvalg, eller spiller andre faktorer også inn? Man kan tenke seg at i de tilfellene hvor hun faktisk får en melding på dialekt, er det allerede en etablert praksis at de bruker dialekt. Videre sier hun nemlig at det føles veldig naturlig å skrive dialekt med dem hun faktisk skriver dialekt til. Det virker altså som at det er en implisitt overensstemmelse om bruk av dialekt. Dette kan forklares ved hjelp av *habitus*. Habitus er som Mæhlum (2007, s. 35-36) forklarer et begrep som er vanskelig å definere presist, men *habitus* innebærer kollektivt tillærte og tilvendte handlemåter og forståelsesmønstre som er tilegnet gjennom sosialisering. Gjennom *habitus* internaliseres de oppfatningene og holdningene vi har til varieteter i et samfunns språklige repertoar. Med andre ord er det her snakk om en internalisert forventning om hva som er praksis i de ulike samtalerne. At det føles naturlig å skrive dialekt, sier noe om en oppfatning om at det er både forventet og akseptert å skrive dialekt.

I tillegg kan man forklare en slik språklig atferd ved hjelp av akkomodasjonsteorien. Det at informantene sier at de «hermer» etter samtalepartneren forklarer at vi har med akkomodasjon å gjøre. Språkbrukere vil ofte akkomodere, eller tilpasse seg, når situasjonen krever det. En slik akkomoderende atferd kan begrunnes med et ønske om å bli positivt evaluert (Giles & Powesland, 1975). Når informantene sier at de alltid prøver å bruke samme kode som samtalepartneren, kan det være et tegn på at de tenker over språkbruk i ulike situasjoner. De forhandler gjennom språket for å oppnå positiv evaluering fra samtalepartneren.

## 2. At man kommer fra samme sted

Celine forteller at hun først og fremst skriver dialekt til sine jevnaldrende venner fra Trondheim. Det kan med andre ord virke som at hun har en klar idé om hvem hun helst skriver dialekt med, og at det allerede eksisterer en norm for å skrive dialekt i de samtaler. Dette er en gjennomgående tendens vi også ser hos Berit: «Hvis æ skriv bokmål te nån av trondheimsvennan mine så får æ kjeft for at æ har blitt så fin, så bare ok da hold æ mæ te det dokker like også». Her har Berit fått reaksjoner på skrivingen sin. Hun flyttet til Oslo for å studere, og begynte da å skrive bokmål oftere. Dette er fordi hun ofte bruker bokmål i samtaler med individer fra andre steder enn Trondheim. Da hun skrev bokmål til de «gamle vennene» sine fra Trondheim fikk hun en reaksjon. Reaksjonen kan muligens tolkes som humor, men det er likevel en uttalt tilbakemelding på måten hun skriver. Da hun fikk kommentarer på at hun skrev bokmål, valgte hun å gå over til å skrive dialekt igjen. Samtidig har hun også en tanke om at folk fra Oslo kan komme til å reagere dersom hun skriver dialekt: «Æ veit at det e en del folk som e fra osloområdet og sånn som hate å les trøndersk \*ler\*». Det virker altså som at Berit skiller mellom hvem hun skriver dialekt med, og hvem hun skriver bokmål med. Dersom hun har bevegde seg utenfor den etablerte skriftlige praksisen har hun mottatt reaksjoner fra begge sider. De eksplisitte reaksjonene fra vennene fra Trondheim skiller seg fra Berits implisitte forventninger om at oslofolk vil vurdere dialektskriving ned. Berit gir uttrykk for at hun er mer opptatt av å tilpasse seg andre, enn å skrive på en måte som føles «mest naturlig» for henne. Hun tilpasser sin språkstil ut ifra hvem hun snakker med, for å unngå reaksjoner som kan oppleves som sosiale sanksjoner. Å bryte med normen gjør altså at hun blir sanksjonert. Stæhr (2015) mener at dette er et bevis på at det eksisterer normer for hvordan man skal skrive på internett. Berits utsagn kan samtidig bety at hun retter seg etter de normene som etableres hos de hun snakker med. Samtalepartnerens vurdering av den dialektale koden, kan dermed påvirke Berit til å velge en kode som er mer akseptert av den andre.

Mens Berit og Celine sier at de helst skriver dialekt med dem som er fra Trondheim, eller snakker samme dialekt, forteller Daniel at han skriver dialekt til alle. Han sier også at de vennene han har fra Trondheim kommuniserer han i hovedsak med på en annen chatteapp<sup>6</sup> enn Messenger. Han sier dette i intervjuet: «Æ flytta ut av Trondheim da hold æ på litt sånn,

---

<sup>6</sup> Daniel bruker i hovedsak appen Telegram når han snakker med venner fra Trondheim. Appen fungerer på samme måte som Messenger, med unntak av at den ikke er tilknyttet Facebook på noen måtei.

ska æ skriv dialekt med den gjengen her? Men så e det ganske nært da te sunnmørsdialekta det e itj så my forskjella så». Han vurderte situasjonen da han flyttet til Ålesund, og lurte på om han skulle skrive dialekt med de han ble kjent med. Daniel sier at han valgte å forsette å skrive på dialekt, fordi han mener at trøndersk ikke er så ulikt sunnmørsdialekta. Av de samtalepartnere han har sendt inn til dette prosjektet, skriver tre av seks samtalepartnere på dialekt og de tre andre på bokmål. Videre følger et par meldinger som sier noe om hvordan samtalepartnere skriver dialekt, og det viser seg at det ikke er så ulikt trøndersk:

X: Tru itj e rekk det te ti på men æ nok der hel

X: Æ dåkk mang da?

X: Ka det hete der dokke ska leie hytte?

I eksemplene er det altså personer fra Sunnmøre som skriver. Det at de skriver talemålsnært, kan tolkes som et signal om at det er i orden å skrive ikke-normert. Det åpner for at Daniel kan gjøre det samme. Likevel skriver Daniel dialekt til de aller fleste, noe han begrunner med at det er lettere å skrive likt til alle. Denne tankegangen er unik sammenlignet med spesielt Berit og Celine, som virker å ha et nokså klart skille på hvem de skriver dialekt med. Astrid sier at hun skrev bokmål ofte da hun flyttet til Bodø, men at hun gradvis har begynt å skrive mer og mer dialekt. Dette kan ses på som at hun synes det er greit å skrive på dialekt når det er etablert en relasjon mellom henne og samtalepartnere. Det som da er veldig interessant, er at Astrid kommer med dette utsagnet i intervjuet: «Litt sånn småharry å skriv på dialekt, litt sånn småharry syns æ da». Samtidig som hun i de fleste situasjoner velger å skrive på dialekt, synes hun også at det er litt *harry*. Å gjøre noe som er *harry* forbinder man gjerne med noe negativt<sup>7</sup>. Astrid forklarer det med at hun ikke ønsker å fremstå som «breitrønder», men at hun prøver å skrive en mellomting mellom trøndersk og «rett norsk». Det kan være nettopp denne tanken om «breitrønder» hun forbinder med å være *harry*:

Æ veit ikke helt æ syns på en måte. Kall mæ prippen da, men æ syns det e litt kleint hvis at man bruke det på offentlige posta sånn når man skriv på Facebook, sånn «hei kjenne æ nån som har en henger» liksom også skriv dem henger med æ vettu.

I dette tilfellet er kriteriet for å være «breitrønder», eller *harry*, å skrive en offentlig post på dialekt, og å skrive henger med *æ*. Det skal altså ikke mer til enn én enkelt bokstav for at

<sup>7</sup> *Bokmålsordboka* forklarer *harry* som «noe som er preget av dårlig smak» <https://ordbok.uib.no>

fordommene oppstår, dersom man setter det litt på spissen. Dersom man impliserer at dialekt på offentlige sosiale medier blir å regne som *harry*, kan man da tenke seg at bokmål står som en slags «prippen» motsetning? Denne motsetningen mellom dialekt som *harry* og bokmål som *prippen* diskuteres nærmere i 5.5. Astrid presiserer også hva det vil si å være «fintrøndersk»: «Æ e veldig sånn fintrøndersk skull æ te å si, så æ bruke jo ikke så my sånn merkelige ord. Læsta for eksempel \*ler\* æ sir jo itj det»

Hårstad (2010, s. 53) forklarer denne motsetning mellom «fintrøndersk» og «breitrøndersk» slik:

Vi kan anta at forestillingen om en slik dialektal – eller sosiolektal – todeling for mange inngår som en naturlig kategorisering av den språklige virkeligheten i byen, og i trondheimsk sammenheng har disse motpolene altså gått under benevnelsene ”fintrøndersk” og ”breitrøndersk”.

Som Mæhlum og Røyneland (2012, s. 83-84) skriver vil noen former oppfattes som «pene» eller «finere» fordi de sammenfaller med et bokmålsnært talemål. I Trondheim vil et slikt talemål, med innslag av lokale dialekttrekk få merkelappen «fintrøndersk», med motpol i «breitrøndersk». Det vil si at de trondheimske variasjonene eksisterer på en akse mellom fint og bredt. Det som er viktig er likevel at disse to uttrykkene er naturlige kategoriseringer av den språklige virkeligheten i Trondheim. At Astrid skisserer «hænger» og «læsta» som kjennetegn på å være «breitrøndersk», og samtidig sier at hun er «fintrøndersk», kan ha sammenheng med måten hun beskriver sin skriftlige praksis. Hun sier nemlig at: «Hvis æ ska beskriv det, da antar æ at det e sånn mellomting mellom muntlig og kordan det ska skrives». Å bruke de formene hun klassifiserer som «breitrøndersk» kan dermed gå for langt utenfor den normen hun ønsker å holde seg til. Daniel trekker også frem i intervjuet noen tanker han har gjort seg om fint og bredt: «Æ trur kanskje æ skriv enda litt breier enn æ snakke, for at det e letter å gjør sæ forstått skriftlig, enn hvis æ snakke fort og gæli».

### **3. At samtalepartneren også skriver på dialekt**

I og med at jeg ikke kan rapportere hvem som med sikkerhet starter samtalene, og eventuelt hvilken kode den personen velger å skrive på, antar jeg at informantene vil bytte eller holde på koden dersom de opplever at det kreves av situasjonen. Slik det fremstilles her kan det virke som at det alltid er samtalepartneren som starter, og at informantene vil tilpasse seg den koden samtalepartneren har valgt. Den viktigste konvensjonen ser likevel ut til å være at de

har et ønske om å tilpasse seg samtalepartnerens kode. Dette kan igjen ha sammenheng med at de kjenner personen godt fra før. Mange av de samme teoriene som ble trukket frem i behandlingen av den første faktoren kan spille inn i forklaringen av også denne faktoren.

Denne siste faktoren som ser ut til å være avgjørende for *når* informantene skriver dialekt, er altså hvorvidt samtalepartneren også skriver dialekt. Berit forteller om en interessant prosess:

Hvis æ starte på bokmål også svare den andre på trøndersk, så kan æ endre te trøndersk for det hende at siden æ stort sett skriv bokmål egentlig, så hende det at æ skriv nåkka på bokmål også bare svare dem på trøndersk også endre æ mæ da liksom.

Berit kan altså starte en samtale med å skrive bokmål, men dersom samtalepartneren svarer på dialekt har hun veldig lett for å bytte til dialekt. Dette kan nok også oppleves som en slags sosial sanksjon, på den måten at hun ikke mottar bekreftelse på at sitt valg av språklig kode er passende. Det at hun velger å endre til den andre personens kode, kan ses i sammenheng med teorien om språklig tilpasning. Her kan man tenke seg at hun velger den «mest passende» koden, for å oppnå en viss sosial aksept hos dem som også skriver trøndersk. Dersom hun hadde fortsatt samtalen på bokmål, kan det tenkes at samtalepartneren hadde opplevd dette som et signal om økt avstand mellom dem. Hadde samtalepartneren svart på bokmål, kan man tenke seg at Berit også hadde fortsatt med bokmål gjennom samtalen. Det kan være flere grunner til at hun endrer kode. Ovenfor ser man at hun mottar reaksjoner på at «hun har blitt så fin på det» dersom hun skriver bokmål, og at hun derfor endrer kode for å unngå slike reaksjoner. Som språkbruker er man hele tiden i forhandling i forskjellige grupper, hvor ulike normer er gjeldende. Det at Berit endrer kode, kan tyde på at hun er en del av forskjellige normsentre. I den «trønderske gruppen» vil det å skrive dialekt ses på som det korrekte, mens i «oslogruppen» vil det korrekte språket være bokmål. For å unngå disse sosiale sanksjonene er det fordelaktig å forholde seg til de ulike gruppens normer.

Det eneste eksempelet jeg finner i materialet, hvor informanten veksler mellom de to kodene underveis i en samtale, er følgende eksempel:

106: Berit: Hyggelig!

X: Jada. Ons<sup>8</sup> fra sommeren. Så ble det flere ganger etter byen. Men jeg var litt skeptisk. Så bestemte jeg meg for å gi det en sjanse og så har det funka bra

107: Berit: Hu du snakka om sist?

---

<sup>8</sup> *Ons* er en forkortelse for det engelske uttrykket *one night stand*

108: Berit: Men så bra at du tok sjansen da!

X: Ja, stemmer det. Jeg våkna jo til henne den dagen

109: Berit: Mhm

110: Berit: Artig at det ble litt dating da (emoji)

X: Jada (emoji)

111: Berit: Du må holde meg oppdatert (emoji) så kan jeg fortelle deg om mitt evig single liv

Her er det vanskelig å si om Berit startet samtalen på bokmål eller dialekt, men melding 107 indikerer at det er dialekt, på grunn av *hu* og *snakka*. I melding 111 ser man tydelig at Berit skriver bokmål. Man kan diskutere om 106, 108, 109 og 110 også er bokmål, da det er først i 111 at hun bruker former som forteller oss med sikkerhet at hun har byttet kode til bokmål. Det viktigste aspektet er likevel at hun i løpet av den korte samtalen gjennomfører en kodeveksling fra dialekt til bokmål, og det kan se ut som det er på grunn av at samtalepartneren skriver på bokmål. Hun forteller jo selv at hun endrer kode dersom samtalepartneren skriver en annen kode enn hun gjør. Endringen kan forklares ved at hun konvergerer for å tone ned at hun er trønder, eller bare for å anvende samme kode som samtalepartneren. Dersom hun i 111 for eksempel hadde brukt de trondheimske pronomenene *mæ* og *dæ* er det mulig at hun hadde følt seg mer «avslørt» som trønder, enn når hun bruker *hu* og *snakka*.

Siden informantene og samtalepartnerne stort sett kommer fra Trondheim og har gode relasjoner til hverandre, er den tredje faktoren, om tilpasning til mottakeren, nært knyttet til de to foregående faktorene. Astrid og Celine har unntak fra dette. De har chatsamtaler med personer fra Trondheim som de har gode relasjoner til, men som de likevel ikke skriver dialekt med. Celine nevner en person i nær familie som hun mener det hadde vært naturlig å skrive dialekt til, selv om hun ikke gjør det: «Tenke at det villa på en måte vært naturlig å skrive trønderdialekt, i og med at æ veit at hu har også den stemmen i hodet da (...) Og at det ikke villa hemma forståelse på den måten». Ifølge Celines sitat mener hun at den indre stemmen har en dialekt. Det innebærer at den indre stemmen hos både Celine og familiemedlemmet har samme dialekt, og at hun på bakgrunn av dette kunne ha skrevet dialekt. Det hadde kanskje vært naturlig, men som tidligere nevnt skriver hun helst dialekt med jevnaldrende venner. Astrid nevner også en person i nær familie, som skriver bokmål i deres samtaler. Der Celine ville svart på bokmål, har Astrid svart på dialekt:

X: Skal vi skype i kveld?

- 68: Astrid: Hmm  
69: Astrid: Når evt?  
X: 1930  
70: Astrid: Har du tid i mårra?

Her regnes Astrids meldinger som dialektmeldinger basert på *mårra*, mens familiemedlemmet skriver på bokmål. Astrid spesifiserte også i intervjuet at denne samtalen er skrevet på dialekt. At hun velger å skrive dialekt kan være et tegn på at hun opplever det som akseptert språkbruk dersom hun kjenner samtalepartneren godt. På den måten opplever hun at hun blir positivt evaluert, til tross for at hun skriver dialekt og familiemedlemmet skriver bokmål. Tendensen man så hos Celine, som skriver bokmål til familiemedlemmet, kan være et eksempel på at det i ulike grupper eksisterer ulike normer. Fra kapittel 2 husker vi at Stæhr (2015) forklarte slike gruppegenererte normer ved at ulik sosial og språklig praksis kan fungere som normalen i ulike grupper. Hos disse familiemedlemmene som ikke er like gamle som informantene, eksisterer det nok ikke de samme normene for dialektbruk som det gjør hos informantene. Som Berit Skog (2009) skriver, kan grunnen til at eldre bruker bokmål være «at generasjonene er sosialisert inn i ulike normer for korrekt språkbruk». Hos de jevnaldrende vennene er normen å skrive dialekt, men hos familiemedlemmene er den normale praksisen bokmål. Som språkbrukere må informantene orientere seg mot de forskjellige gruppene og normene gjennom språklig og sosial tilpasning.

Informantene ser altså ut til å ha forholdsvis like meninger om hvilke situasjoner de skriver dialekt i. Mens Berit og Celine virker å ha ganske klare skiller mellom bokmål- og dialektskriving, er Astrid og Daniel mer åpne for å skrive dialekt i flere situasjoner. Likevel er det en gjennomgående faktor at alle både vil tilpasse seg samtalepartneren og minke den språklige avstanden så langt det lar seg gjøre. De språklige tilpasningene de gjør for å bruke språket på forskjellig måte, bevisst og ubevisst, fører til at de blir sosialt akseptert og positivt evaluert av samtalepartneren. Det å bytte mellom disse kodene er et eksempel på konvergering i de ulike gruppene. Denne forhandlingen informantene til enhver tid gjennomgår når det gjelder språkbruk på sosiale medier, sier noe om de ulike praksisene som eksisterer og hvilke normer som ligger bak. Men det at dialektskrivingen betyr mye for samtlige informanter, kan indikere at det kunne ha gått på bekostning av deres identitet dersom de hadde kuttet ut dialektskriving. Akkurat hvor mye det koster for informantene å forhandle om språk og identitet hele tiden, skal vi komme inn på senere.



### 5.4.2 Normer for dialektskriving

Æ syns det e rart når folk skriv dialekt annerledes enn mæ.  
Berit.

Normer som begrunnelse for informantenes språklige valg, er allerede diskutert til en viss grad. I denne delen vil jeg se nærmere på hvordan dette henger sammen med hva informantene selv tenker om normer og dialektskriving på sosiale medier. Som beskrevet i 2.3 er normativitet på sosiale medier et tema Andreas Stæhr (2015) har tatt for seg i en skandinavisk kontekst. Motsetningen mellom Sebbas (2012) «uregulerte rom» og Stæhrs tanker om at normer definitivt eksisterer i dette «rommet», er et interessant aspekt. På hvilken måte blir man sanksjonert dersom man ikke følger de eksisterende normene? Stæhr (2015) diskuterer at når informantene i hans undersøkelse retter på seg selv, eller andre, kan det ses i lys av de eksisterende normene. I materialet finner jeg kun ett eksempel på at en informant retter på seg selv, og ingen eksempler på at de blir rettet av andre. I tilfellet hvor Daniel retter på seg selv, er det på grunn av at skrivefeilen gjør at ordet endrer betydning:

51: Daniel: Men no

52: Daniel: Np

Her endrer Daniel fra *no* til *np*, som er en forkortelse for *no problem*. Her retter han på seg selv for å unngå å miste meningsinnhold og eventuelle misforståelser. Likevel er det ikke et veldig godt eksempel på å korrigere egen eller andres språkbruk. Lande (2017) trekker frem at fraværet av slike metaspråklige kommentarer på eget eller andres språk, innebærer at normfeltet i stor grad er uregulert. Jeg argumenterer likevel for at det ikke er uregulert, da informantene har såpass klare ideer om når de skriver dialekt og ikke. I tillegg er det også på bakgrunn av at måten de skriver dialekt er preget av like kjennetegn. Lande trekker konklusjoner ut fra hva han finner i det skriftlige materialet. I dette prosjektet har jeg informantens metaspråklige kommentarer gjennom intervjuene. Det gir meg grunnlag til å si at normer eksisterer, og at normfeltet på den måten ikke er uregulert.

«Nei æ bare føle at det har blitt sånn egentlig», svarer Astrid på spørsmålet om hun opplever at det eksisterer en norm for hvordan man skriver dialekt. Her blir de ubevisste, internaliserte normene gjeldende. For hvordan kan noe «bare ha blitt sånn», uten at det gjennom tid har oppstått noen formelle forestillinger om hva som er korrekt og ukorrekt dialektskriving? Den samme tankegangen har Celine når hun svarer: «Vanskelig å si, men det e det æ oppfatte på

en måte, at det e individuelt at det ikke e etablert nå særlig norma for det». Berit har derimot et mer nyansert svar:

Det finnes jo en viss norm det gjør det jo, fordi sånn som du sir da du har aldri sett *skjø* med *k* liksom fordi at det e ikke normen liksom det e rart. Så det e jo en ish norm, men det finnes jo på en måte i variasjona og da.

En «ish» norm med variasjoner er et forsøk på en forklaring på den skrivepraksisen vi har sett så langt. Berit forteller at hun reagerte negativt da noen skrev «skjø» for kortformen *sjø*. Hun opplever altså at *sjø* er det riktige, og at *skjø* går utenfor den eksisterende normen for dette ordet. «Det her e rart, det e jo ikke det vi si engang», forklarer Berit. Her sikter nok Berit til at noen skriver et dialektfenomen på en annen måte enn man uttaler det. Normen er altså å skrive ordet basert på uttale. I tillegg kan det være en tanke om å økonomisere ordet. Som nevnt bruker informantene helst formen *det* og ikke *d* – uansett om det ikke er det de sier. Stæhr (2015) forklarer at det eksisterer normer, men at det kan være sameksisterende normer som viser til ulike nivå av både sosial og språklig praksis. Alle faktorer i informantenes livsverden påvirker hvordan informantene handler. Vi ser at dialektskrivingen hos informantene preges av noen like trekk, dette kan bety at det eksisterer noen normer – enten bevisste og ubevisste. De kjennetegn som er plukket ut fra materialet og som presenteres i 5.3 kan tolkes som internaliserte, men ubevisste normer som informantene følger. De ordene de selv tematiserte kan være like internalisert, men bevisstgjort gjennom intervju. Alle normene realiserer samtidig, og gjør at informantene opptrer konformt med andre som skriver sammen dialekt. Når Astrid sier at «det bare har blitt sånn», betyr det at disse normene har eksistert over tid, og har vært gjeldende for hvordan dialektskrivingen nå har blitt.

Når det gjelder de ordene som ble tematisert i 5.3, forteller det oss at normalortografien ikke alltid gjelder. Det kan se ut til at ord som informantene bruker for å «bevise» at de skriver trondheimsk, for eksempel skrives pronomen og spørreord på dialekt fordi det ikke eksisterer en variant i bokmål som ligger nært nok uttalen. Mens ord som *det*, *rett*, *her* – som informantene kunne ha skrevet annerledes ved å realisere uttale – skrives på bokmål *fordi* det allerede finnes en etablert måte å skrive ordet på. Dette er noe av det som kjennetegner informantenes dialektskriving. Hvorfor de gjør det, finnes det nok ikke et entydig svar på. Det kan nok tenkes at informantene opplever noen ortografiske stavevarianter som mer stigmatiserte enn andre. Dette ser vi i ulik grad i informantens utsagn. For eksempel at å «skrive henger med æ» ser dumt ut, eller at å bruke visse varianter «ikke er greit». Kristiansen

og Rathje (2014, s. 115) trekker frem i sin artikkel ”Det kommer an på hvilken stavefejl det er”, at ingen personer som har stavefeil i sine statusoppdateringer blir vurdert mer positivt enn personer som ikke har noen stavefeil. De forklarer videre at selv om det ser ut til å være en holdningsendring i å kunne bruke utvalgte standardavvik, ser ikke dette ut til å stemme likevel. Dette kan overføres til norske forhold med det jeg utbroderte over. Avvik fra bokmål er med på å indikere dialektskriving, men man kan likevel utforme en dialektmelding med bokmålsnære former som *det*, *rett* og *her*. Å bruke former som *d*, *rætt* og *hær* vurderes ikke som positive avvik fra bokmål. Holdningene til utvalgte standardavvik er dermed ikke positive, og informantene velger å bruke bokmål.

Et ønske om konformitet kan være en underbevisst tanke, som gjør at informantene regulerer språkbruken sin etter hvem de snakker med. Dette kan være alt fra å velge dialekt eller bokmål, eller å velge å skrive visse ord på en spesifikk måte. Hvis vi ser på ordnivå og ortografien når informantene skriver trondheimsk, ser det ut til å være en noenlunde konsekvent praksis hos alle. Man kan derfor argumentere for at det eksisterer en norm for trondheimsk dialektskriving. Selv om det kun er 30 samtaler og 224 enkeltmeldinger som representerer den skriftlige empirien i denne oppgaven, kan disse samtalene satt i sammenheng med informantenes utsagn, si noe om eksisterende normer.

#### **5.4.3 Rettskriving = rett skriving**

Informantene uttrykker at det er viktig for dem å skrive dialekt riktig og med riktig grammatikk, noe som kan ses på som en motsetning. Det var merkbart i alle intervjuene at informantene virker å være opptatt av rettskriving – også når det gjelder dialekt. Hvordan kan rettskriving veie så tungt hos alle informantene, når det er snakk om en kode som i utgangspunktet ikke er underlagt lover og regler? Dette kan settes i sammenheng med de normene som virker å eksistere blant informantene når det gjelder dialektskriving. Dersom alt var uregulert ville det heller ikke har eksistert en oppfatning om riktighet. Det kan derimot variere fra situasjon til situasjon hva som anses som riktig eller korrekt språk. Derfor har jeg tolket det som at når informantene snakker om å skrive riktig, eller med riktig grammatikk, er det den situasjonsbetingete oppfatningen om riktighet de egentlig refererer til. Det var to sitater jeg bet meg merke i, på grunn av deres tanker om grammatikk og rettskriving i sammenheng med dialekt. Celine: «Æ e veldig opptatt av å på en måte, ja skriv alltid rett. E alltid opptatt av det uansett om æ skriv på dialekt eller om æ skriv på bokmål». Berit: «Ja sånn som æ snakke te vanlig, men med riktig grammatikk». Begge uttrykker altså en viktighet

om å skrive riktig, i tillegg til å skrive med riktig grammatikk når det gjelder dialektskriving. Hvilke normer er det da som eksisterer for at de selv opplever at de skriver *riktig*? Daniel nevner at han ikke reagerer dersom andre bruker forskjellige trønderske former enn han, men at han alltid reagerer dersom noen har orddelingsfeil, eller på «sånne ting som æ har lært i norsken». Likevel er ikke riktig tegnsetting, stor bokstav, eller andre formelle krav, noe som kjennetegner skrivingen til noen av informantene. Å skrive rett kan også ses i sammenheng med hvordan informantene vil fremstå for samtalepartneren. Daniel sier blant annet: «La oss si da at det e nån æ ska imponer, da passe æ på ka æ skriv hvis det e en sånnen som mæ som sitt i enden så passe æ på å ha alt rett». Her viser Daniel at han er bevisst på mottakeren. Daniel vet selv at han reagerer på enkelte feil dersom han ser andre gjøre dem, og passer derfor ekstra på sin egen skriving om han vil imponere personen i den andre enden. I og med at han sier «en sånnen som mæ» er det mulig å anta at han mener en som er nøye med språkbruken sin, og at han da vil være påpasselig med hvordan han skriver. Likevel finner jeg åtte spørresetninger Daniel har produsert i materialet, og kun tre spørsmålstegn. Hvor riktig er det med tanke på det han har lært i norsken? Det kan være på bakgrunn av at informantene retter seg mot konkurrerende former for regulering, et aspekt Stæhr (2015, s. 156) trekker frem som forklaring på regulering av språkbruk på sosiale medier. Det innebærer at stor bokstav, riktig tegnsetting og andre ting «han har lært i norsken» ikke regulerer språkbruken i noen særlig grad. I det uformelle mediet Messenger, er det sosiale reguleringer som er mest gjeldende. Riktignok er det et interessant aspekt at han trekker frem en innlært riktighet gjennom skolegang. Likevel ser reguleringen ut til å komme fra andre områder enn norskfagets regler og rettskriving.

Hougaard (2014, s. 60) trekker frem at språklige trekk som er bevisste avvik rommer det hun beskriver som «nyhedens og eksperimenterens attraksjon», mens når det gjelder rettskriving er vi fortsatt veldig konservative. Dette kan forklare de tendensene som er gjeldende i empirien. De bevisste avvikene er de dialektalt motiverte avvikene som pronomen, spørreord og apokope. Men informantene er fortsatt ikke klar for å gi opp sin rettskriving, og er på den måten konservativ i sin språklige praksis. Å kalle informantenes rettskriving for *rett skriving* blir i denne konteksten derfor et mer egnet bilde på deres språkbruk. Den praksisen de kaller rettskriving er forankret i de tendensene som ble fremstilt i 5.3, hvor man ser at informantene skriver mange ord på bokmål, selv i setninger hvor de ellers skriver dialekt. Dette fokuset på rett skriving handler nok om at de er underlagt noen normer, bevisste og ubevisste, om hva som oppleves som akseptabelt når det gjelder dialektskriving. Å skrive riktig dialekt er altså

ikke knyttet til de reglene vi har for rettskriving i Norge, men til de normene som er gjeldende i de situasjonene informantene befinner seg.

#### **5.4.4 Dialektskriving som identitetsbærende faktor**

Identitetsbegrepet er, som nevnt, et mangfoldig begrep. Blommaert (2005) er en av dem som trekker frem at identitet konstrueres gjennom språket. Identiteten er dynamisk og konstrueres i de ulike situasjonene man befinner seg i. Valg av språklig kode kan innebære at informantene er i en slags identitetsforhandling til enhver tid. De velger å skrive dialekt for å fremstille seg selv som trønder, eller velger bokmål for å tone ned denne trønderske identiteten. I tillegg kan det å bruke «feil» kode innebære påfølgende sosiale sanksjoner som kan påvirke denne identitetsforhandlingen. For å unngå reaksjoner på skrivingen, skiller informantene mellom hvem de skriver hvilken kode med. I denne fremstillingen er det dermed viktig å se på hvorvidt språklig praksis påvirker hvordan informantene fremstiller seg selv, og hvordan de opplever at de fremstår for andre. I tillegg ser jeg på hvordan informantene trekker frem at dialekt kan brukes for å markere humor eller tøys.

På spørsmålet om hvordan informantene ser på dialekt som skrift, svarer Daniel med ett enkelt ord: «viktig». Videre utdyper han at uten dialektskriving på sosiale medier blir skrivingen «hjerteløs» og «uten særegenhet». Med andre ord setter Daniel dialektskriving høyt, og man kan tenke seg at det å skrive dialekt har en sterk sosial betydning for han. På spørsmål om han bruker dialekt på sosiale medier for å formidle humor, svarer Daniel: «Æ e mer mæ når æ snakke dialekt, ikke påklistra nå anna». Selv om Daniel sier «snakker», tolker jeg det likevel som gjeldende i skriftlige sammenhenger. Daniels utsagn kan tolkes som et ønske om å vise frem sitt ekte selv. Med andre ord ønsker han å bruke en skrivepraksis som er autentisk. Dette er en oppfatning han har om seg selv, men også en oppfatning av hvordan han fremstår for andre. Han opplever at hans personlige identitet som trøndersk styrkes dersom han bruker dialekt fremfor bokmål. Dette har sammenheng med Le Page og Tabouret-Keller (1985) sin oppfatning av at språket kan anvendes som en måte å synliggjøre individers personlige identitet. Det at han kun anvender dialekt i det skriftlige materialet, kan derfor tolkes som et uttrykk for at dialektbruk er en del av hans personlige identitet. De faktorene som ble nevnt i 5.4 er dermed ikke like avgjørende for Daniel som for de andre, ettersom han bruker dialekt uansett. Selv om han ikke er streng på hvem han skriver dialekt med, kan man tolke det som et ønske om å opptre autentisk og ekte. Når han uttaler at han ikke er «påklistra nå anna» tyder det på at han ikke ønsker å skjule seg bak bokmålet. Dette aspektet omtaler

også Isdal (2009, s. 74) som konkluderer med at: «Ønsket om å signalisere at 'æg e den æg e' er sterkere enn frykten for å bli oppfattet som 'dum'».

De tre andre informantene gir ikke eksplisitt uttrykk for at dialekt er like viktig for dem som for Daniel. Alle tre kommenterer likevel at de kan ty til dialekt dersom de skal få frem at noe er humor, tull eller om de skal spøke med interne ting som best lar seg fremstilles med trønderske uttrykk. At Astrid, Berit og Celine tenker at dialekt kan brukes for å markere humor, kan forklares som kodeveksling. Denne kodevekslingen er altså begrunnet i et ønske om å markere humor eller spøk. En slik kodeveksling husker vi at Androutsopoulos (2013, s. 13) satte opp som en av åtte mulig grunner for at språkbrukere veksler når de skriver på nett. Likevel skriver jo de tre jentene dialekt ellers også. Hvorfor de uttrykker at dialekt brukes for å markere humor blir da selvmotsigende. Det kan diskuteres om de egentlig synes det er flaut å skrive på dialekt, men at de likevel bruker det for å tilnærme seg samtalepartnerne. Det er en verdiforskjell mellom de to kodene som det kan være at de er bevisst på selv, men at de bruker dialekt for å vise lojalitet og tilhørighet innad i den trønderske gruppen. Isdal (2009, s. 71) trekker også frem at hun fant flere eksempler på at dialekt ble brukt for å understreke humor, fleip eller ironi, men at dette var tendensen blant dem som ikke brukte dialekt til vanlig. At informantene i dette prosjektet anvender dialekt både til vanlig og for å markere humor, kan likevel sees på som synliggjøring av identitet. Dette gjelder både med tanke på det personlige, men kanskje spesielt den sosiale identiteten som gjør at informantene deltar i et «trøndersk fellesskap». Liknende resultater fikk også Rotevatn (2014, s. 84-85) som så at dialekt ble brukt som verktøy for å vise identitet og for å skille seg ut som gruppe. Hun argumenterer for at bruk av dialekt inneholder en viss symbolverdi. Dialekt kan brukes både som symbol for humor, i tillegg til å være et verktøy for å markere medlemskap i en gruppe.

Jentene som tenker at dialekt kan brukes som markering av humor, bruker likevel dialekt til vanlig. Ingen av dem gir uttrykk for at det føles unaturlig i de sammenhengene de skriver dialekt. Celine snakker om hvilke reaksjoner hun tror hun eventuelt kunne ha fått dersom hun hadde brukt dialekt i situasjoner hvor det ikke føltes naturlig: «Man kan på en måte ikke si 'oi hu e trønder' liksom (...) men det e klart at man har jo my assa fordomma mot ka dialekta innebære». Her viser hun til noen problemstillinger rundt det å bruke dialekt fremfor bokmål. Dialektbruk kan tillegge individer stereotypiske trekk. Disse fordommene mot dialekt er også Berit inne på, når hun sier at hun var «litt overraska over kor mange som sa dem syns trøndersk va fint». Blommaert (2005) argumenterer for at identitet konstrueres gjennom

språket. Det innebærer at dersom man velger å bruke dialekt vil andre tilskrive deg en spesifikk identitet. Tittelen til denne masteroppgaven refererer til at ulike koder tillegger individer ulike identiteter. Blommaert (2005, s. 205) trekker frem at man kan ha flere identiteter. Det innebærer at det i ulike situasjoner vil eksistere en norm om forventet språkbruk, og dersom man beveger seg utenfor dette kan man befinne seg i en posisjon hvor ens språklige atferd ikke stemmer overens med den tillagte identiteten. Når Berit sier at hun får kjeft for at «hun har blitt så fin» er det fordi samtalepartneren oppfatter at hun ikke opptrer på en autentisk måte. Hun anvender en språklig kode som avviker fra den identiteten hun blir tilskrevet av andre, og opptrer på den måten inautentisk. Å fremstå som inautentisk betyr at man gjennom språklig atferd avviker fra den identiteten man blir tilskrevet av andre (Hårstad & Opsahl, 2013, s. 159). Her blir hun av gruppen tilskrevet identitet som trøndersk, og når hun avviker fra dette ved å bruke bokmål mener de at hun ikke er seg selv. Dermed kan man diskutere om det å bruke bokmål blir en måte å ikke bare markere avstand på, men markerer også et autenticitetsbrudd. Berit uttrykker at: «Når æ skreiv bokmål så vart det på en måte, da vart det liksom ikke like livlig i språket». Med andre ord merker hun at å skrive bokmål toner ned livligheten i språket. Dette kan tolkes som at hun ikke fremstår som seg selv når hun bruker bokmål.

## 5.5 Hvilken plass har bokmål i informantenes skriving?

Hittil har jeg sett på hvordan informantene skriver dialekt, og hvilke mekanismer som påvirker deres dialektskriving. I denne delen ser jeg på bokmål, da det kan forklare noen av de samme mekanismene. I 5.4 trakk jeg frem tre faktorer som så ut til å være avgjørende for å velge dialekt fremfor bokmål. Mens grunner til å velge dialekt i hovedsak dreier seg om relasjoner til samtalepartnere fra Trondheim, ser det ut til å være gjennomgående at man velger bokmål i situasjoner hvor samtalepartneren er fra et annet sted enn Trondheim. En annen viktig årsak er at informantene ikke vil hemme forståelsen hos mottakeren. Hvordan bruker de bokmål for å skape en slags nærhet eller avstand til samtalepartneren? Isdal (2009) sin prosjektittel sier noe om dette temaet: «Bokmål er en maske jeg tar på meg i situasjoner som krever en viss avstand. Dialekta er meg.». Her brukes bokmål for å skape avstand til samtalepartneren, mens dialekt brukes for å vise hvem man er. En av informantene i Isdals oppgave vurderer dialektbrukere, og uttrykker at «skriftlig så e trønder den verste. [D]en som gir assosiasjoner til dumhet» (Isdal, 2009, s. 12). Det er slike fordommer og stereotypier om dialekt som setter i gang noen prosesser hos dialektbrukeren. Derfor velger informantene å tone ned den trønderske identiteten og anvende bokmål. Liknende tendenser finner jeg også i

mitt prosjekt, hvor bokmål brukes i identitetsforhandlingen for å tone ned den trønderske tilhørigheten. Det er verdt å nevne at informantene både oppgir sosiale og språklige grunner til å skrive bokmål, men også bare at «det er det de liker best».

Dersom man stiller spørsmål om hvilke grunner informantene har for å velge bort dialektskrivingen, indikerer det at dialekt er det vanligste og den mest etablerte praksisen blant informantene. Dette stemmer nødvendigvis ikke. Informantene oppgir grunner for å velge bokmål fremfor dialekt. Det ser ut til at informantene har valget om å skrive dialekt, men at de i visse situasjoner heller velger bokmål. Det indikerer også at bokmål står i en slags motposisjon til dialekt, noe som blir unyansert å påstå. Bokmål brukes av informantene for å markere noen av de samme strategiene som når de skriver dialekt. Likevel markeres noen medialektale trekk i sammenheng med bokmålsskriving, som gjør at det i noen tilfeller går bort fra normalortografien også her. Videre utdypes tre overordnede faktorer for at informantene velger, eller foretrekker, bokmål i visse situasjoner:

1. Dersom samtalepartneren ikke er fra Trondheim
2. Grad av formalitet
3. Dersom de opplever at det vil hemme forståelsen

## 1. Dersom samtalepartneren ikke er fra Trondheim

Dem æ snakke med jevnlig dem snakke da østland eller bergensk, eller altså en anna dialekt enn min egen. Da vil æ ikke føl det naturlig i det hele tatt å skriv trønder for da bli det litt sånn som veldig distanserende da, at æ på en måte si at æ ska hvertfall ikke tilnærm mæ dæ på en måte. (Celine).

Her beskriver Celine at dersom hun skriver dialekt til de som ikke er fra Trondheim, vil hun føle at hun distanserer seg fra samtalepartneren. Celine ønsker med andre ord ikke å skape avstand til samtalepartneren. Som nevnt sier Berit og Celine at de kun skriver dialekt dersom samtalepartnere også er fra Trondheim – og at «de har jo også den stemmen i hodet». Det ovennevnte sitatet til Celine bekrefter motivasjonen for å ikke bruke dialekt dersom samtalepartneren er fra et annet sted, fordi det oppleves som at man distanserer seg fra den man prater med. Berit trekker liknende konklusjon: «Det hadd vært veldig merkelig når dem snakke en anna dialekt, også at æ ska bynn å skriv trøndersk». Dette tyder på at Berit ønsker å tilpasse seg de som snakker en annen dialekt gjennom å bruke bokmål. I tillegg har vi sett at Berit ikke ønsker reaksjoner på måten hun skriver på, som nok også er en av årsakene til at hun velger bokmål fremfor dialekt dersom samtalepartneren ikke er fra Trondheim. Her



snakker vi om konvergens. Berit og Celine tilpasser språkbruken etter hvem de snakker med, for å ikke virke lite tilpasningsdyktige eller distanserende.

## 2. Formalitet

«Hvis det e en som du ikke kjenne så godt så skriv du bokmål», sier Berit. Dette bastante utsagnet uttrykker viktigheten av å kjenne samtalepartneren. Som diskutert i 5.4.1 ser det ut til å være enighet om å skrive på bokmål dersom man ikke kjenner personen godt. Bokmål blir den foretrukne koden, og man kan tenke seg at det er for å «skjule seg» bak bokmål, og på den måten ikke avsløre så mye om seg selv. Det at språkbrukeren ikke kjenner samtalepartneren godt, kan gjøre at samtalen oppleves som mer formell. I formelle samtaler vil man mest sannsynlig gjøre språket mer formelt.

I 5.4.1 nevnes et sitat hvor Daniel sier at dersom han snakker med sjefen slenger han på tommel opp og utropstegn for å uttrykke formalitet. Dette betyr ikke nødvendigvis at han skriver normert skriftspråk. Likevel sier han at dersom han sender SMS er det gjerne på bokmål. Dette handler om mottakeren, og at han da ønsker å bruke bokmål. Samtidig sier han at dersom samtaleemnet er uformelt nok, er han ikke fremmed for å bruke dialekt også til sjefen: «Spør han mæ om julebordet så kanskje \*ler\*». Liknende tanker har også Astrid, som sier at dersom hun skal selge en festbillett kan hun skrive på dialekt, men skal hun selge en bok skriver hun på bokmål. Hvor gjennomgående den faktiske praksisen er på dette området, kan jeg ikke si noe om. Undersøkelsene til Evjen (2011) viser liknende resultater når det gjelder at samtaleemne styrer språkvalg. Av de kategoriene hun skisserer, er det betraktelig høyere andel dialektinnlegg når det er snakk om uformelle tema som bil og trafikk eller sport og kriminalitet. Motsatt er det få dialektinnlegg om nyheter, næringsliv og politikk. Valg av språklig kode kan altså være avhengig av samtaleemnet, i tillegg til den relasjonelle tilknytningen informantene har til samtalepartnerne.

## 3. Dersom de opplever at det vil hemme forståelsen

Som nevnt opplever noen av informantene at det å skrive dialekt til personer som ikke er fra Trondheim vil kunne hemme forståelsen i samtalen. Berit nevner at når hun skriver bokmål blir språket mindre livlig, men at hun ofte velger bokmål på grunn av det hun kaller «leselighet». Dette kan tyde på en viss respekt for samtalepartneren. Celine har den samme tankegangen:

Alt som på en måte regnes som offentlig te mange og flere det tenke æ sånn det e kanskje greit å bruk bokmål rett og slett for forståelsen sin del og at æ tenke litt på det som respektfullt da.

Her trekker hun frem det å poste noe på offentlige sosiale medier, noe som skiller seg fra det private. Den største skilnaden handler om hvem som er mottakeren(e). Terskelen for å skrive dialekt er høyere dersom det er ment som et offentlig innlegg. Da blir det viktig at leseren forstår innholdet i meldingen. At Celine tenker at det er lite respektfullt å skrive dialekt på offentlige poster, kan ses som et uttrykk for at hun legger mye sosial betydning i dialekten sin. Slike språkholdninger er ikke uvanlige. Dersom Celine opplever at dialekten hennes gir henne noen uønskede sosiale vurderinger, vil hun heller gå for det enkleste valget – å skrive bokmål. Hun opplever at det er forventet at hun skal skrive bokmål i visse situasjoner, og at hun kan fremstå som lite respektfull om hun ikke gjør det.

Berit forteller om en episode hvor hun spurte deltakerne i en gruppesamtale om de ønsket at hun skulle fortsette å skrive på dialekt, eller om de ønsket at hun skulle gå over til bokmål. Foranledning for spørsmålet var at: «Det va liksom nån som syns det va vanskelig å forstå». I gruppechatten, som besto av rundt 20 personer, var det kun én annen person fra Trøndelag. De fleste svarte at hun gjerne måtte fortsette med dialekt, for da kunne de «høre» hvordan stemmen hennes var. Dette svaret overrasket henne, da hun trodde at flesteparten heller ville at hun skulle skrive bokmål, siden dette er en forståelig og gjenkjennelig kode for alle. Dette er et eksempel på et veldig bevisst valg av Berit, om å faktisk spørre mottakerne i chatten om hvordan de ønsket at hun skal skrive. Samtidig virker det som at deltakerne i gruppechatten ikke hadde store problemer med forståelsen når de leste dialektmeldingene hennes, i og med at flesteparten ikke ønsket at hun skulle bytte til bokmål. Argumentet om at de bedre «kunne høre stemmen hennes», sier noe om den trønderske identiteten hun har blitt pålagt av de andre deltakerne i gruppechatten.

De tre nevnte faktorene i 5.5 ser ut til å stå i en motposisjon til de tre faktorene i 5.4. Å velge bokmål ser ut til å være en strategi for å markere tilpasning til den man snakker med, ved å velge samme kode som samtalepartneren. Bokmålet kan derfor tenkes å fungere som en nøytraliserende kode, dersom en av de tre ovennevnte faktorene er i spill. Som nevnt i kapittel 4 kan man bruke språket for å vise lojalitet til en gruppe. På samme måte kan man bruke språket for å skjule tilhørighet til den samme gruppen. At informantene velger bokmål, kan derfor ses på som en måte å skjule sin trønderske identitet, eller for å unngå reaksjoner og

sosiale sanksjoner på dette. Som Celine påpekte i et sitat over følger det visse stereotypiske fordommer med en dialekt. Bokmål kan på den måten nøytralisere de samme fordommene.

### 5.5.1 Dialekt vs. bokmål = hARRY vs. prippen?

«Æ like å oppretthold imaget mitt». Daniel uttrykker her at han bruker dialekt for å opprettholde *imaget* sitt. Dette skisserer også Berit Skog (2013) som sier at dialektbruk kan ses som et av flere virkemidler i en persons *imagebygging*. Dette kan tolkes som et ønske om å være seg selv og opptre autentisk, og at en aktivt bygger en identitet gjennom språket. Det eksisterer en rekke konvensjoner som ligger til grunn for de språklige og sosiale valgene informantene gjør når de velger enten dialekt eller bokmål. Det virker som at dialekt blir brukt for å vise lojalitet og tilhørighet til dem man snakker med. Som en motsetning brukes bokmål for å vise avstand eller nøytralitet. Man kan diskutere om bokmål likevel brukes for å markere tilhørighet til dem som også skriver bokmål, men at man da ikke viser frem seg selv på samme måte som når man viser tilhørighet gjennom dialekt. Selv om skrivingen ikke er preget av høy formalitet når informantene skriver bokmål, med tanke på stor bokstav, tegnssetting og liknende, er det likevel en særegen måte å skrive på som må ses i sammenheng med det å skrive på internett.

Som nevnt opplever Astrid at det er *hARRY* å «skrive henger med æ». Dette blir en tydeliggjøring av hvor mye små ortografiske valg kan bety. Dette kan også bidra til å forklare hvorfor informantene er opptatte av å skrive enkelte ord på bokmål. Som vi så i 5.3, er det å realisere æ-lyden i bokmålsord ikke en utbredt praksis hos informantene. Det virker heller ikke å være utbredt hos samtalepartnerne, og er derfor en akseptert måte å realisere dialekt i skrift på fra samtalepartnerens side. Man kan tenke seg at dersom informantene hadde valgt å skrive dialekt «breiere» hadde de fått flere reaksjoner. Det kan også tenkes at de opererer med en slags blanding mellom dialekt og bokmål, for å unngå at det skal oppleves som *for hARRY*. Når det å bruke en æ fremfor en e blir hARRY, kan man tenke seg at de er opptatte av disse ortografiske strategiene for å unngå denne fremstillingen av seg selv som hARRY. Men blir bokmålet da en slags «prippen» motsetning? De skjuler seg bak bokmålet, og får reaksjoner for at de har «blitt så fin» dersom de bruker bokmål. Men er det egentlig så «prippent» å bruke en kode som man vanligvis bruker? Her er det nok snakk om at det bryter med informantenes image.



## 6. Konklusjon i lys av problemstillingene

I dette prosjektet har jeg sett på bruk av dialekt i skrift på det sosiale mediet Messenger. For en påminning gjentar jeg her oppgavens problemstillinger:

*Hva kjennetegner fire unge trondheimeres dialektskriving på Messenger?*

*Hvilken plass har talemålsnær skriving på denne kommunikasjonsarenaen?*

*Hvordan forklarer de sine valg av skriftpraksiser på Messenger?*

I 5.3 presenterte jeg kjennetegn på de fire informantenes dialektskriving. De viktigste kjennetegnene er at informantene bruker pronomer, spørreord og apokope for å markere dialektale trekk i skrivingen sin. Det innebærer at de trekkene de anvender i sin dialektskriving er ord som er forbundet trondheimsk dialekt. Samtidig bruker de i stor grad former som er i samsvar med normalortografien i bokmål. I noen ord kunne de ha realisert *e* som *æ* i det skriftlige, men bokmålsformen blir likevel opprettholdt. Det er heller ingen markering av palatalisering eller markering av stumme lyder i ord som *tid*, *egentlig* og *artig*. Det viser seg i materialet at denne måten å skrive dialekt på er gjennomgående for de fire informantene. Det betyr altså at normer for hvordan man skriver dialekt står sterkt hos disse fire. Disse normene gjenspeiler seg i at informantene er opptatt av *rettskriving*, å skrive *riktig* og med *riktig grammatikk*. Man ser også hvilke normer som eksisterer ved å se på hvilke situasjoner informantene velger enten dialekt eller bokmål.

Den talemålsnære skrivingen har i utgangspunktet stor plass på kommunikasjonsarenaen Messenger. I de situasjonene hvor denne talemålsnære skrivingen ikke har like stor plass, er i situasjoner hvor de ønsker å nøytralisere språket eller vise lojalitet til de som «ikke liker å lese trøndersk». Alle informantene opplever at dialektskriving er både naturlig og viktig for dem. Selv om de har individuelle tanker om hvor viktig det er, opplever alle at det er visse situasjoner hvor det er en forventet norm å skrive talemålsnært. For at informantene skal opptre autentisk i disse situasjonene er dialektskriving et viktig verktøy. Den identiteten de blir tillagt av andre som trondheimer innebærer at det er forventet at de skal bruke dialekt i skrift. Dersom de anvender bokmål kan det både være for å tone ned sin trønderske identitet, men også får å nøytralisere skrivingen og ikke vise tilhørighet til den trønderske gruppen. Å bruke dialekt blir igjen å vise lojalitet, tilhørighet og autentisitet. I tillegg får informantene

mulighet til å fremstille seg selv på den måten de selv vil, gjennom bruk av enten dialekt eller bokmål.

De fire informantene forklarer sine språkvalg gjennom flere strategier. Det overordnede argumentet er at de virker å være opptatt av å tilpasse seg en hver situasjon. De opptrer som språk-kameleoner som tilpasser og nøytraliserer seg gjennom valg av språklig atferd. Dette innebærer at dersom de velger bokmål nøytraliserer de situasjonen og «går de i ett» med omgivelsene. Dersom de velger dialekt «stikker de seg ut» og markerer at de er trøndere. Med andre ord er det mange faktorer som spiller inn på disse fire unge trondheimernes skriftlige praksis på Messenger. At man i bunn og grunn kan ende opp med «å få kjeft for at man har blitt så fin» dersom man trår utenfor normalen, sier noe om viktigheten av å forstå hvilke konvensjoner som eksisterer på disse arenaene.

### **Videre forskning**

I løpet av arbeidet med dette prosjektet har jeg hoppet ut i et tema som ikke er forsket mye på, i norsk kontekst. Jeg har støttet meg til tidligere forskning som har blitt gjennomført på andre medier, eller med andre metoder, og ser at dette prosjektet nok finner noen av de samme funnene – men i andre deler av språkverdenen. Jeg har også bitt meg merke i at med dagens utvikling av bruk av sosiale medier, spesielt hos unge, burde det helt klart gjennomføres mer forskning på sammenhengen mellom disse mediene og språkbruk. Som nevnt i 2.3 hadde det vært interessant å se på i hvilken grad slike ustandardiserte måter å skrive på enten gir skade, eller ressurs på normalortografien. Som nevnt kunne det også vært interessant å se nærmere på språkbruk på offentlige og private sosiale medier, og hvilke forskjellige normer som eksisterer i de forskjellige mediene. Det hadde også vært interessant å se nærmere på de ortografiske valgene som tilsier at det er snakk om dialekt, og hvor grensen egentlig går mellom dialekt, bokmål og medialekt. I tillegg har jeg som nevnt utelatt en del trekk som ikke fikk plass i denne analysen, som emojis, bilder og tegn. Disse kunne med fordel ha blitt undersøkt med tanke på de stilistiske og symbolske virkemidlene de innehar. Denne studien er likevel av en relativt liten størrelse. Dersom tid og ressurser hadde vært større kunne jeg ha kartlagt et bredere bilde av hvordan unge trondheimere skriver dialekt. De tendensene som presenteres her kan med fordel trekkes videre på, og undersøkes i et større perspektiv.



## Litteraturliste

- Agha, A. (2007). *Language and social relations* (Vol. 24). Cambridge: Cambridge University Press.
- Akselberg, G. (2008). Talevariasjon i Noreg. I H. Sandøy, G. Akselberg, U. Røyneland & B. Mæhlum (red.), *Språkmøte: innføring i sosiolingvistik* (Vol. 2). Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Amundsen, B. (2017). Fem år av livet på sosiale medier. Hentet 10.april 2018, fra <https://forskning.no/media-mediavitenskap-sosiale-relasjoner-sosiologi/2017/09/fem-ar-av-livet-pa-sosiale-medier>
- Androutsopoulos, J. (2013). Code-switching in computer-mediated communication. *Pragmatics of computer-mediated communication*, 667-694.
- Androutsopoulos, J. (2015). Mediatization and Sociolinguistic Change II. Androutsopoulos (red.), *Linguae & Litterae* (Vol. 36, s. 3-49). Berlin, Germany/Boston, Massachusetts: Walter de Gruyter.
- Androutsopoulos, J. & Ziegler, E. (2004). Exploring language variation on the Internet: Regional speech in a chat community. I B.-L. Gunnarson, L. Bergström, G. Eklund, S. Fridell, L.H. Hansen, A. Karstadt & e. al. (red.), *Language Variation in Europe: Papers from the Second International Conference on Language Variation in Europe, ICLaVE2* (Vol. 2, s. 99-111). Uppsala: Uppsala University Press.
- Blom, J.-P. & Gumperz, J.J. (1972). Språkstrukturers sosiale betydning: om kodeskifte i et norsk lokalsamfunn. *Språksosiologi. Oslo: Universitetsforlaget*, 97-127.
- Blommaert, J. (2005). *Discourse: a critical introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bokmålsordboka. fra <https://ordbok.uib.no>
- Crystal, D. (2001). *Language and the Internet* (2 utg.): Cambridge University Press.
- Evjen, L.R. (2011). *æ sitt med klump i halsen når æ skriv det hær. Dialekt i skriftspråket i debattforum knytt til tre norske nettaviser*. (Masteroppgave), Universitet i Tromsø.
- Foss, A. (2008). Online og offline - like sosialt. fra <https://forskning.no/barn-og-ungdom-kommunikasjon/2008/02/online-og-offline-sosialt>
- Giles, H. & Powesland, P. (1997). Accommodation Theory. I N. Coupland & A. Jaworski (red.), *Sociolinguistics: A Reader* (s. 232-239). London: Macmillan Education UK.
- Giles, H. & Powesland, P.F. (1975). *Speech style and social evaluation* (Vol. 7). London: Academic Press.
- Greggås Bäckström, A. (2011). "Ja bare skriver som e låter": en studie av en grupp Närpesungdomars skriftpraktiker på dialekt med fokus på sms. Institutionen för språkstudier, Umeå universitet.
- Hougaard, T.T. (2014). Sproglige forandringer i de nye medier—fra chatstil til hashtagpoesi. *NyS, Nydanske Sprogstudier*, 46(46), 39-66.
- Hårstad, S. (2010). *Unge språkbrukerei gammel by: En sosiolingvistisk studie av ungdomstalemål i Trondheim*: NTNU-trykk.
- Hårstad, S. & Opsahl, T. (2013). *Språk i byen: utviklingslinjer i urbane språkmiljøer i Norge*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Isdal, Å. (2009). «Bokmål er en maske jeg tar på meg i situasjoner som krever en viss avstand. Dialekta er meg.» *Om skriftlige praksisformer på nettstedet Facebook*. (Masteroppgave), NTNU.
- Johnson, S., Sebba, M., Jaffe, A.M. & Androutsopoulos, J. (2012). *Orthography as social action : scripts, spelling, identity and power* Language and Social Processes [LSP], Vol. 3.



- Johnstone, B. (2000). *Qualitative methods in sociolinguistics*. New York: Oxford University Press.
- Juuhl, G.K. (2014). *I det mykje skrivne : ei undersøking av ungdoms digitale tekstar i skule og fritid som situerte, retoriske handlingar*. Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Kristiansen, A. & Rathje, M. (2014). ” Det kommer an på hvilken stavfejl det er”. Unges holdninger til stavfejl i nye medier. *NyS, Nydanske Sprogstudier*, 46(46), 103-131.
- Kvale, S., Anderssen, T. & Rygge, J. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad notam Gyldendal.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2011). *Interview: introduktion til et håndværk* (2 utg.). København: Hans Reitzel.
- Lande, T.M. (2017). *My kjedelige grenå i ol ass. Stilistisk variasjon i en gruppechat på Facebook*. (Masteroppgave i nordisk språk ved lektorutdanningen), Universitetet i Tromsø.
- Le Page, R.B. & Tabouret-Keller, A. (1985). *Acts of identity: creole-based approaches to language and ethnicity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lie, S. (2011). *Det digitale språket*. Oslo: Ling forlag.
- Lillis, T. (2013). *The sociolinguistics of writing*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Lüders, M. (2007). Being in mediated spaces. *An enquiry into personal media practices*.
- Lüders, M. (2015). Researching social media: Confidentiality, anonymity and reconstructing online practices. I H. Fossheim & H. Ingierd (red.), *Internet research ethics*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Magerøy, L.H. (2017). Slik har 80 milliarder SMS-er påvirket språket vårt. Hentet 29. desember 2017, fra <https://www.aftenposten.no/amagasinet/i/P39kOe/Slik-har-80-milliarder-SMS-er-pavirket-sprak-et-vart>
- Mæhlum, B. (2007). *Konfrontasjoner: når språk møtes*. Oslo: Novus forlag.
- Mæhlum, B. (2008). Normer. I H. Sandøy, G. Akselberg, U. Røyneland & B. Mæhlum (red.), *Språkmøte: innføring i sosiolingvistik* (Vol. 2). Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Mæhlum, B. & Røyneland, U. (2012). *Det norske dialektlandskapet: innføring i studiet av dialekter*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Rotevatn, A.G. (2014). *Språk i spagaten. Om normert språk og dialekt blant vestlandselever*. (Masteroppgave), Høgskulen i Volda.
- Røyneland, U. (1994). Når bygdemål møter bymål : ein individsentrert eksempelstudie av fire sunnmøringar i Oslo. Oslo: U. Røyneland.
- Røyneland, U. (2008). Språk- og dialektkontakt. I H. Sandøy, G. Akselberg, U. Røyneland & B. Mæhlum (red.), *Språkmøte: innføring i sosiolingvistik* (Vol. 2). Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Skog, B. (2009). Språket på Facebook. *Språknytt*, (1).
- Skog, B. (2013). Dialekt i sosiale medier. fra <https://forskning.no/content/dialekt-i-sosiale-medier>
- Stæhr, A. (2015). Sosiale medier og hverdagssprog. I F. Gregersen & K. T. (red.), *Hvad ved vi nu - om danske talesprog* (s. 152-164). København: Sprogforandringscentret.
- Tjora, A.H. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3 utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Vikør, L.S. (2004). *Dialektar som skriftspråk i tre norske distrikt*. Oslo: Novus.
- Vikør, L.S. (2009). Begrepet standardtalemål - forsøk på ei opprydding. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift. Tema: Standardtalemål, Årgang 27*(1).
- Williams, J.P. & Vannini, P. (2016). Authenticity in culture, self, and society *Authenticity in culture, self, and society* (s. 17-34): Routledge.

## **Vedlegg 1: Oppgavens relevans for lektoryrket**

Denne masteroppgaven er relevant for lektoryrket på flere områder. For det første har selve skrivearbeidet gitt meg innsikt i hva det vil si å gjennomføre et såpass stort prosjekt. I tillegg har jeg lært mye om skriving, tekstskaping, strukturering, retting og revidering av et stort stykke tekst. Å strukturere arbeidet med en såpass stor tekst, har gitt meg en større forståelse for hvordan man kan arbeide med tekst. Når det gjelder norskfaget jeg skal undervise i, har det å skrive en master gitt meg større forståelse for skriving og tekst som kan videreføres til undervisning.

I tillegg er selve temaet interessant når det gjelder skolen og undervisning. Det å få innblikk i hvordan unge mennesker skriver på fritiden har gitt meg innsikt i hvilke prosesser som eksisterer. Disse prosessene kan anvendes i undervisning for å skape glede rundt skriveprosesser og tekstskaping i klasserommet. Den skrivingen ungdommer gjør hver eneste dag i sosiale medier kan man bruke som verktøy for å vise at skriving ikke nødvendigvis bare gjelder tekster i skolesammenheng. Sosiale medier er også en såpass stor del av ungdommers hverdag, og det å få et innblikk i hvilke opplevelser de har av å skrive på slike medier, kan bidra til større forståelse for ungdommers skrivepraksis.

Underveis har jeg også deltatt i en responsgruppe, hvor jeg har fått erfaring i å motta og å sende større tekstutdrag til andre. Dette har gitt meg innblikk i hvordan man skal gi gode og brukbare tilbakemeldinger.

## Vedlegg 2: Samtykkeskjema til informantene

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

### ”Unge Trondheimeres språklige praksis på Messenger”

#### **Bakgrunn og formål**

Som mastergradsstudent ved Institutt for språk og litteratur ved NTNU, skal jeg skrive en sosiolingvistisk masteroppgave om språklig praksis på Messenger. Formålet med studiet er å se nærmere på bruk av talemålsnær skrift, hvordan slik skrift anvendes og i hvilke sammenhenger en slik språklig praksis blir brukt.

Grunnen til at du mottar denne henvendelsen, er på grunn av at jeg kunne tenke meg å ha deg som informant i studien min.

#### **Hva innebærer deltakelse i studien?**

Den første delen av innsamling av data vil foregå gjennom at du sender meg alle samtaler har hatt på Messenger som du selv er komfortabel med å dele. Samtalene skal være fra et spesifikt tidsrom (f.eks. 1.-7.september). Disse samtalene vil jeg så se på, for å legge grunnlag for et intervju.

Andre del av datainnsamling skjer gjennom et intervju. Spørsmålene vil da dreie seg om det jeg har trukket ut fra samtalene. Et typisk spørsmål vil være ”Hvilken relasjon har du til personen i samtaleX?” eller liknende.

#### **Hva skjer med informasjonen om deg?**

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Kun meg selv og veilederen min vil ha tilgang til personopplysninger om deg. I masteroppgaven vil alle opplysninger som vil kunne identifisere deg, anonymiseres. Selv om jeg vil kunne komme til å anvende utdrag fra samtaler i selve oppgaven, vil ikke dette kunne identifisere deg eller de du har hatt samtaler med. De som leser oppgaven vil altså ikke kunne spore noen av deltakerne i prosjektet.

All data i prosjektet vil lagres på en separat mappe på min personlige data, som er beskyttet med passord.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.05.18. Etter at prosjektet er avsluttet, vil datamaterialet som er innhentet bli slettet.

#### **Frivillig deltakelse**

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du har spørsmål til studien, ta kontakt med meg (Solveig Elise Strand) på tlf. 90 888 162 eller på mail: [solveies@stud.ntnu.no](mailto:solveies@stud.ntnu.no), eller veileder Stian Hårstad på tlf. 73590272 eller mail: [stian.haarstad@ntnu.no](mailto:stian.haarstad@ntnu.no)

Dersom du kunne tenke deg å delta på studien, må du signere vedlagt svarslipp og returnere til meg på mail ([solveies@stud.ntnu.no](mailto:solveies@stud.ntnu.no)) eller personlig.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

## **Samtykke til deltakelse i studien**

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----  
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

# Vedlegg 3: Vurdering fra NSD



Stian Hårstad

7491 TRONDHEIM

Vår dato: 15.11.2017

Vår ref: 56527 / 3 / BGH

Deres dato:

Deres ref:

## Vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning § 31

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 11.10.2017 for prosjektet:

<i>56527</i>	<i>Unge Trondheimeres språklige praksis på Messenger</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>NTNU, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Stian Hårstad</i>
<i>Student</i>	<i>Solveig Elise Strand</i>

### Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er meldepliktig og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av personopplysningsloven § 31. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

### Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Vi forutsetter at du ikke innhenter sensitive personopplysninger.

### Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringsskjema.

### Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

### Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

*Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.*

Ved prosjektslutt 15.05.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Se våre nettsider eller ta kontakt dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Katrine Utaaker Segadal

Belinda Gloppen Helle

Kontaktperson: Belinda Gloppen Helle tlf: 55 58 28 74 / [belinda.helle@nsd.no](mailto:belinda.helle@nsd.no)

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Solveig Elise Strand, [solveigstrand30@gmail.com](mailto:solveigstrand30@gmail.com)



### INFORMASJON OG SAMTYKKE

Utvalget informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

### METODE

Deler av datainnsamlingen består i at studenten skal få tilgang til samtaler på chattefunksjonen Messenger mellom informanten og en tredjeperson. Tredjepersonen kan være en venn, familiemedlem, bekjent eller lignende. Informanten skal selv anonymiseres, d.v.s slatte all identifiserende informasjon om tredjepersonen før samtaleloggen inngår i datamaterialet til studenten. Vi viser til epost fra studenten datert 14.11.2017 hvor disse forholdene er avklart.

### INFORMASJONSSIKKERHET

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger NTNU sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på privat pc/mobile enheter, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

### PUBLISERING

I meldeskjemaet har dere krysset av for at dere skal publisere indirekte personopplysninger i oppgaven. Dersom personopplysninger skal publiseres, må det innhentes et eksplisitt samtykke til dette. Vi kan imidlertid ikke finne informasjon om dette i informasjonsskrivet. Personvernombudet legger derfor til grunn at dette er feil, og har endret dette punktet til at dere skal publisere anonymt og at ingen informanter vil kunne gjenkjennes i publikasjonen.

### PROSJEKTLUTT OG ANONYMISERING

Forventet prosjektlutt er 15.05.2018. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lydopptak

# Vedlegg 4: Intervjuguide

## Intervjuguide

### 1. Oppstart

- Informasjon om prosjektet
  - Bakgrunn for intervjuet
  - Avklar spørsmål rundt anonymitet
  - Har informanten noen spørsmål?
  - Informer og få samtykke til lydopptak
  - ”Si ifra dersom du vil avbryte opptaket, eller om det er noe du ikke ønsker å svare på”
  - **Start lydopptak**

### 2. Relasjoner

- Forklar at på grunn av anonymitet hos tredjepart vil en kategorisering være viktig, både for å være sikker på at anonymiseringen er sikret, men for at jeg skal kunne bruke relasjoner i oppgaven
  - Kategorier på eget ark
- Få avklart relasjoner i alle samtale ut fra en mal med overordnede kategorier
  - Ingen navn
  - Ingen avklaring av hvem personen er (f.eks. bror, far, bestevenn osv.)

### 3. Språk

- Hvor ofte bruker du Messenger?
  - Mest på mobilen eller på data
    - Forskjellig?
- Har du noen gang tenkt over hvordan du skriver på sosiale medier?
  - Ofte?
  - Aldri?
  - På hvilke sosiale medier?
  - Viktigere på noen medier, enn andre?
  - Bruker du Messenger på samme måte, eller en annen måte, enn SMS?
- Hvordan vil du beskrive din måte å skrive på, på Messenger?
  - Formelt/uformelt?
  - Sammenligne med samtale/uttale/stil
- I disse samtale ser jeg at ... du skriver ulikt/likt? Vil du forklare hvordan du selv ser på det?
  - Hvorfor skriver du ikke likt hele tiden?
- Om dialekt er tatt opp: hvordan ser du på bruk av dialekt som skriftspråk på sosiale medier?
  - Tenker du over hvordan du skriver dialekt?
    - (Hva innebærer det å skrive på dialekt?)
  - Tenker du over om andre fra Trondheim/Trondheimsområdet skriver annerledes på dialekt enn det du gjør?
    - Felles norm?
    - Itj/ikke?



- Skriver du talemålsnært?
    - Uttalenært? Muntlig?
    - Hva gjør at du gjør det?
  - Har det noe med relasjonen til samtalepartneren å gjøre hvordan du skriver?
    - Formell/uformell samtale
    - Blir du påvirket av den du snakker med?
      - Hvorfor/hvorfor ikke?
      - Har det noe med relasjon å gjøre om du blir det/ikke blir det?
      - Har det noe med formell/uformell samtalesituasjon om du blir det/ikke blir det?
  - Har du noen gang reagert over måten en annen person har skrevet til deg på?
    - Hvis ja: hvorfor?
    - Hvis nei: hvorfor ikke?
    - Har måten andre skriver til deg på noe å si for hvordan du svarer?
      - Hvis ja – hvorfor
      - Hvis nei – hvorfor ikke
  - Hvordan tror du andre reagerer på måten du skriver på?
  - Har du noen gang tatt et bevisst valg på at du vil skrive på den ene eller den andre måten?
    - Er det noe du tenker over ofte?
  - Tror du at det at du har flyttet har hatt noe å si for hvordan du skriver?
4. Eventuelle oppfølgingsspørsmål
- Nå har vi vært innom mange spørsmål, føler du det er noe vi ikke har vært innom?
    - Noe du vil utdype?
    - Hva vil du ha frem?
  - Hvordan vil du beskrive din måte å skrive på, på Messenger?
  - Er det noe mer du vil legge til innenfor dette temaet, som vi ikke har snakket om?
  - Har du noen andre spørsmål?

## **Stopp lydopptak**